

127 46.

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Laupäeval, 22. nov. 1975

Nr. 90 (4080)

17. aastakäik

Teisitimõttelejat terroriseeriti Umeå ülikoolis

Haiglaõde Maare Tamm (kirjaniku ja ajakirjaniku Agu Kase tütar) on andnud intervjuu "Expressenile", milles ta kirjeldab oma kogemusi Umeå ülikooli praktilise psühholoogia õpingutel. Maare Tamm pole poliitiliselt organiseerunud, ta elab abikaasa ja lastega Bodenis, olles ödekekooli psühholoogia õpetajaks. Ta on õppinud mitmes Rootsi ülikoolis.

Oma üllatuseks koges ta Umeå ülikooli praktilise psühholoogia õppetooli juures, kuidas tulevased psühholoogid avalikult leidsid, et nende peamiseks ülesandeks on mõjutada inimesi poliitiliselt. "Marksism lahendab kõik probleemid. Eriti tähtis on mõjutada lasteaisa lapsi, tavaline psühholoogiline töö pole nii tähtis." Taolisi vaatekohti pooldas ka osa õpetajaid.

Maare Tamm pidi esitama rapordi teatud küsimuse üle. Ainult teda hakati küsitlema, küsimused polnud üldse asjalikud. Vastustele reageeriti naeruga ja itsimisega, loengu juhataja ei teinud midagi, et õpilasi korrale kutsuda.

Järgmisel päeval organiseeriti nn. konfliktilahendamise Maare Tamme "kulu". Õpetaja kirjutas tahvlile pluss- ja miinuspunkte tema

MAARE TAMM

suhtes - lõpubilansiks jäi miinuskonto, kuna Maare Tamm polnud märksist ja leidis, et tavaline psühholoogide põhitraditsioon polnud halb. Õpilasi kutsuti üles avaldama oma arvamus Maare Tamme kohta.

Nad nimetasid teda "naivseks, naljakaks ja rumalaks". Ta meenutavat mõningaid õpetajaid, polevat märksist, suhtuvat inimestesse kui rottidesse või elektrivarvutitesse.

Maare Tamm katsus etteheidetele vastata, kuid õpetaja käskis tal vait olla, kuna "teistel ka olevat õigus ennast väljendada". Maare Tamm polnud üldse võimalust ennast kaitsta. Üks tema kaasõpilastest väidab samuti, et õppetundi võib iseloomustada kui isiklikku rünnakut Maare Tamme vastu.

Rünnaku tagapõhjaks on asjaolu, et Maare Tamm oli Järg lk. 2

Postuumne Murakini-näitus

Ants Murakini mälestusnäitusel. Vaskult August Ots kes jutustas mälestusi Viljandi-kunstnikust, Eesti Kultuuri Koondise esimees Leonid Laid, kunstnik Eduard Ole, Hilda Linnakivi

Eesti Kultuuri Koondis korraldas postuumse kunstinäituse 11. jaanuaril Norrköpingis 83 aasta vanuses surnud kunstniku Ants Murakini kunstileisel pärandist, mis on küllaltki rikkalik. Muu hulgas seigub huvitava asjaoluna, et

Ants Murakini oma elu lõpupeole tegeles kollaažimaalidega, kus ta tippides pisikesi värvilisi lõuenditükikesi nagu mosaiiki on saavutanud erakordset huvitavalt tulemust, ka siin jäädes truuks oma eeskätt maastiku-maali laadi

(kunstniku pärandi hooldaja), kunstnik Ernst Jüesaar, näituse avaja kunstnik Otto Paju ja EKK peasekretär Elmar Pettai (EPL-foto LEPPER)

le. Näitusel on esitatud ka ülimaale ja monotüüpiid. Näituse avajaks oli Eesti Kultuuri Koondise kunstisektsiooni esimees kunstnik Otto Paju, kes kadunud kunstniku loomingut põgusalt tutvustas. Endine viljandlane

ja omaaegne Sakala toimetaja August Ots meenutas mälestuslikult Ants Murakini isikut.

Näitus, aasta üks viimaseid, jääb avatuks jõuludele. Juba avamisel sooritati rohkesti oste.

Franco surnud

Neljapäeva hommikul kell 4.40 suri Hispaania diktaator Francisco Franco pärast ligemale kuu aega kestnud surmavõitlust. Talle teostati neli operatsiooni, kuid juba algusest peale peeti tema ootakorda lootusetuks.

Üheks Hispaania riigihühts saab prints Juan Carlos, Franco poolt eriliselt väljavalitud soosik.

Amnesty paljastab: Poliitiline terror Nõukogude Liidus

Amnesty International, rahvusvaheline organisatsioon, milline võitleb poliitilise tagakiusamise eest kogu maailmas ja tegutseb poliitiliste vangide vabastamiseks, on koostanud nüüd rapordi ka Nõukogude Liidu kohta. See raamatu kujul ilmunud raport on üksikasjalikumaid kirjeldusi inimõiguste rikkumise kohta ühel maal ja hästi dokumenteeritud. Raport ilmub novembrikuu lõpus ka rootsi keeles. Amnesty on oma hinnangus olnud tagasihoidlik, üteldes, et N. Liidus leidub "vähemalt 10.000 poliitilist vangi" - arv on märksa väiksem kui üldiselt arvatakse. Nõukogude süsteemi humaansuse vaenulikkus ilmneb aga täiel määral.

Rapordis käsitletakse lähemalt, kuidas N. Liidu karistuskodeksit ja kohtupidamisseadust kasutatakse nende kodanike vastu, kelle poliitiline või usuline mõtteviis režiimile ei meeldi.

Ametlikult eitavad "Nõukogude võimud poliitiliste vangide olemasolu, kuid karistus-seadused hõlmavad selle juures tervet rida poliitilisi kuritegusid tüübilt "antisovjetlik agitatsioon ja propaganda",

samuti "antisovjetlik pahatahtlikkus".

Seadused piiravad ka usuvabadust ning neid kasutatakse usulike vangistamisel, keda kahtlustatakse "keela-

Järg lk. 2

Kuus tudengit Rootsis said Lellepi-rahha

NEW YORK (EPL) - Äsja USA-s surnud tehn.dr. Jüri Lellepi poolt tema isa mälestuseks loodud Jüri Lellepi nimeline mälestusfond USA Eesti üliõpilaste toetusfondi juures jagas aasta stipendiumid eesti üliõpilastele mitmetes maades. Stipendiumifond on olnud suurim paguluses ja senini on välja makstud stipendiumeid kogusummas 112.000 dollari ulatuses, sellest käimasolevaks õppeaastaks 13.650 dollarit. Käesoleval aastal on määratud Lellepi-stipendiumid Rootsis Mirjam Jaanivaldile, Mart Maandile, Eha Mändile, Mai Männikule ja Anne Pajulale.

USA-s said stipendiumi Annelis Elmend, Taavi Heinla, Tiina Kirss, Lill Krecovic, Lembit Kütt, Ellen Lipp, Imre Lipping, Hele Männik, Jaak Roosaare, Eric Tammsaar, Virge Tullus, Imbi Tuulik ja Marcus Vaska.

Kanadasse läksid stipendiumid Peeter Kopvillemile,

Toomas Küttile, Ruth Meritsale, Alja Pirosole ja Erik Teesele.

Saksamaal olid stipendiaadid Jaan Kaljurand ja Taimi Schütten.

Stipendiumifond on tegutsenud üheksa aastat. Kuna donator suri, siis tuleb tea-

Järg lk. 2

EPL

Laupäeval, 22. nov. 1975

AMNESTY

Puudutasime eelmises lehes silmade jätkuvalt avanemist N. Liidu kui diktatuuri ja "suletud maa" suhtes. Ja nüüd järgneski rahvusvaheline dokument, mis sedaselt selgitab. Lõpuks ometi on Amnesty International, rahvusvaheline organisatsioon poliitiliste vangide vabastamiseks eest võitlemiseks, oma uurivad prokreetorid keernud ka teisele poole raudest-riiet ja mitmes keeles ilmuvast raportis paljastanud inimõiguste kehva olukorda maailma mõjuvõimsaimas aatomisuurriigis.

Muidugi ei ole see ammugi enam uudis, et domineeriv maailmariik N. Liit on ühtlasi maailma suurimaks diktatuuri, millest minevik ja olevik on märgistatud olnud terrorist. Uudseks momendiks on vaid asjaolu, et üldise on julgetud koostada süüdistust raportit nii võimsa riigi vastu, kes nii sageli on omakorda süüdistavat näppu tõstmas teiste riikide ja rahvaste vastu olupoliitiliste efektide saavutamiseks.

N. Liit on aplodeerinud süüdistustele Tšhihi, Lõuna-Aafrika, Kreeka jne. suhtes, samal ajal aga hoolitsenud, et Amnesti osakondi ei tekiks tema enda võimustähtsust. Algatajaid on tabanud opositsionäärlike tembeldamine kõige sellega, mida see N. Liidus kaasa toob. Kremli on teadlik, et erapooletust rahvusvaheliste kuritegude ja terrori taunimisel on talle endale ohtlik.

Amnesty raport on kuiv ja asjalik, ent kõike seda võis tähe- tve, millest on kõne, nud Solzhenitsõni ja teised N. Liidu n.n. õigussüsteemi ratasate vahele jäänud.

Sõna õigussüsteem nimelt ei ole kommunistlikus diktatuuris omal kohal, kuna riik on endale omanud samavõrdse õigusega, mis tähendab seda, et õigus on vaid see, mida valitsus või valitsuse juht diktaatorlike volitustega mõtleb või arvab. Kohtuvõim allub otseselt valitsusvõimule ja ei ole ette võetud demokraatilis loomuliku kohtuvõimu sõltumatuse tegemist. Nõukogude kohtunikud, prokurörid ja advokaadid saavad oma juhtnõud otsida valitsusvõimult ja nii ei sisalda erinevad ametinimused mingit erinevust funktsioonis. Kui tahetakse kedagi kõrvaldada, siis peavad kõik – koordineeritult selle asja "ära korraldama".

Otsene alluvus on ka psüh- hiaatrikuil vaimuhaiglates ja

see teeb kergeks opositsioonilise elemendi "haigeks" tunnistamises, kui soovitakse avaliku protsessi vältida. Efekt jääb samaks. Kahjuks ei ole lääne juristid lähemalt vaadelnud, miks kommunistimaade õigusstruktuur on kujunenud õigusetuks. Amnesty raport aga naelutab kinni, et see, kes kord on langenud kahtluse alla, see on hukka mõistetud algusest peale vastuvaidlemise võimaluseta.

Amnesty oma püüdluses võimalikult objektiveeriv olla, on tagasihoidlikult hinnanud N. Liidu poliitiliste vangide arvu vaid 10.000-le. Arv, mis vaevalt paika peab, kuid tuleb meeles pidada, millest raskuste ette satutakse ühe hermeetiliselt suletud õhikonna saladustesse tungimise katsetel.

Vangide arv on nimelt sama hoolega varjatud kui aatomsa- ladusedki. Nüüd haaratakse kinni üle kõrge nõukogude ju- risti 1957-ndal aastal tehtud avaldusest, et tema maal on üks miljon vang, kellest üks prot- sent ainult on poliitilised, s. o. 10.000.

Kui meelde tuleb, et ai- nuks eestlasi toimetati küdi- tamise korras N. Liitu saja tu- hande ümber 1949 ja seda sel- gelt poliitilistel motiividel, kel- lest alles pikkade aastate järele osa pääses tagasi, siis tundub arv 10.000 imetlilikesena ja võiks jätta koguni mulje mingi- st suurest humaniseerimisest, kui see vaid õige oleks. Muidugi võib mõista, et andmeid ei ole ja on olemas vaid hindamisvõit- malused.

Amnesty raportis näidatakse, kuidas N. Liidu seadused muudavad poliitilised vastased ja usklikud lihtsalt kriminaal- kurjategijateks ja tehti paigu- tataksegi poliitvangid kokku roimariitiga, et nende elu vangistuses veelgi väljakäna- tamatumaks muuta. Vangistu- ses, kus "kasvatusevahendiks" on nälj ja orjatoib. Eesti rahval on otsesed kogemused selle- laadilistest "ümberkasvatami- sead" kümnete tuhandete jälje- tute haudade näol Siberi ja Ve- nemaa väheasustatud aladel, kus valitseb "Gulag".

Okupatsioonivõim oma pro- pagandaks heidab "sageli" ette kodumaalet põgenenutele, et nad on jasknud enmüst "hirmutada- fashistlikust" propagandast. Kas aga ei olnud faktid N. Liidu esimesest okupatsioonist juba küllalt hirmutavad. Kõigil oli võimalus oma elupäevad lõpe- tada küdituses võbral maal või selle ebanimilikes vangilaagrites.

Läänes on ka raske uskuda, et keegi juba sündimisega võib olla "roimar", sest juhtumisi on tal "vale vanemad", näit. ise- seisevad ettevõtjad, taluomani- kud jne. Stalinile olid diskrimi- neerivaiks tunnusteks juba teat- tud rahvustesse kuuluma: eestlased, tatarlased, volga- kaslased jne.

Kui Stalin kadus, siis peh- mendas Hrushov rezhimil, et see välismaale kuidagivisi pa- rasmas valguseks palistaks. Tal õnnestuski maailma uskuma panna, et suur muudatus on toimunud. Ometi ei talunud ka Hrushov opositsiooni ja seda ei tee ka Brezhnev.

Süsteem on kord juba selline, et see, kes valitseb, see teab kõike paremini ja otsustab mil-

Stockholmi
algkooli
jõulupidu

Stockholmi Eesti Algkooli jõu- lupidu toimus 14. detsembril Skanstulli gümnaasiumis, Bo- husgatan 24–28 kl. 13.

Enne ettekandeid, mis algavad kl. 14 on võimalik eelneaus ves- telda ja kohvi kuua. Eeskava al- gas lühikese vaimuliku osaga, millele järgnevad laste muusika- lised ja sõnalised ettekanded.

Pärast vaheaega, mil avatud on eelneaud, tuleb esitamisele Ao Vaksi näidend "Jõuluteritus Hõbeplaneedil". Lõpuks tuleb veel jõuluvana, kes toob lastele kinketoite. Jõulupaki hinnaks on 10 krooni ja seda saab tellida koolist (tel. 10 64 26 hiljemalt 10. det.).

Pääsmete hinnad on täiska- svanuile 12.- ja kooliealistele laste 3.-. Eelmüügil ostetud pääsmeid peol tagasi ei võeta.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Mady Valnu näitus

Välis-Eesti galeriis Stockholmis vanalinnas Lilla Nygatan 8 on avatud äripäeviti kl. 10–17, lau- päeval 10–14 kuni 27. nov. Näitus on leidnud elavat külastamist ja kunstisprade üldine hinnang on, et Mady Valnu ampuuani nii tema- tiliselt kui tehniliselt on pärast viimast näitust tunduvalt laienu- nud. Spetsialiseerudes algupära- lise mosaiiktehnikale on seda nüüd täiendatud reijefiga ja klaas-mo- saaliga. Ka temaatiliselt on kunstniku fantaasia hoogsalt va- banenud. Arge unustage külasta- miast seda huvitavat ja värv- rõõmsat kunstinäitust.

Vene traaler
toodi rootsi
sadamasse

NORRTÄLJE (EPL) – Vene kaatraaler, milline püüdis paar kilomeetrit seepool Rootsi terri- toriaalselt Söderarmi- tuletoori juures, toimetati avastamisel ramavalve poolt Norrtälje sada- massse. Teisel traaleril, kes samas kalas, õnnestus välja püüenda terrioriaalselt. Vene kapten väitis, et ta on eksistuse sattunud rootsi vetesse.

Rootslased konfiskeerisid kogu vene paadi kalasaagi. Arastas tä- helepanu, et venelaste traalvõrk oli äärmiselt tihed, nii et sellesse jää- vad ka kalamalmud. Rootslas on sellised võrgud keelatud, kuna see sisaldab endas rõõvõpki. Kaptenit kohustati karistuseks maksma veel traalivõrgu hinna, misjärele ta laev toimetati väljaspoole terri- toriaalselt.

Jonite eest. Sellepärast organi- seeris Lenin esimesed koondusa- lagrid, millest süsteem riigile kujunes tasuta tööjõu tootuks allikaks Stalini osavates, ent julmades kätes. Süsteem, mil- lest totalitaarne riik ei saa lah- kuda oma olemasolu pärast.

El ole siis ime, kui esimeseks Nõukogudpoolseks kommen- taariks oli ühe diplomaadi kuiv- telus: "See on antisovjetlik propaganda". See ei lütkka aga ümber töde.

KLA

Amnesty...

Alg. lk. 1

tud kirjaanduse omamises ja levitamises" (usuline kirjan- dus kuulub sinna liiki). Loo- mulikult karistatakse ka rez- himile vastuvõtmata trik- kiste omamist ja levitamist ning poliitilistest demon- stratsioonidest osavõtmise eest. Karistatav on loata üle piiri minemine kui ka laste usuline kasvatamine.

Kuigi Nõukogude seadus garanteerib, et kohtualuse saab tigiase juurdluse ja koh- tupidamise, rikutakse seda sätet reeglipäraselt. Sageli on kohtuotsused juba ette val- minud ja kui seaduse järele karistus on "parandusliku eesmärgiga", siis praktikas lastakse vange nälgida.

"Olad, millistes sunnitud kohaldatakse, on rohkem määratud vangide mürdi- seks kui nende ühiskonda taaskohaldamiseks."

Amnesty raport tõstab üles ka vaimuhaiglate kasutamise rezhimil vastaste kahjutuks tegemisel. Ametivõimudel tarvitseb vaid "kahtlustada" mõnda isikut mentaalses ebanormaalsuses, kui juha- see isik ilma teda ette infor- meerimata interneeritakse "raviks".

Kohtuarstid ja kohtud on tervel real juhtudel lugenud neid inimesi vaimuhaigeteks, kes on julgenud avaldada ametlikust poliitlikast erine- vad vaated. Amnesty kriip- utab alla, et N. Liidu psü- hiaatrilised raviasutused on rohkem vangid kui haiglad. Patsiendid ei tohi protestee- rida ega kaevata olukorda üle. Kriminaaljuristegijad kasutatakse haiglapersonali- na ja need kasutavad sageli vägivalda patsientide vastu.

Olukorrad Nõukogude vanglates ja vangilaagrites ei vasta mitte ainult rahvusva- helistele vangide kohtlemise normidele, vaid ka mitte N. Liidu oma ametlikele normi- dele, konstateerib Amnesty International.

Teisiti...

Alg. lk. 1

positiivne Umea ülikooli psühholoogia (siis mitte praktilise psühholoogia) ins- tituudi juures teostatava väl- jaajpe suhtes. Näid aga koh- taks ta väljaajpet, mis sisaldas ainult plaanitud ja tugevasti poliitilistelt värvitud vaidusi, milles naeruväärastati tea- duslikku psühholoogiat.

Tegelikud nõudmised olid madalamad kui Bodeni öde- dekoolis. Õpperaamatud si- saldasid peamiselt poliitilist propagandat. Kui ta küsis teaduslikke õpperaamatuid, juhutati talle teisi poliitilisi broshüüre.

Maare Tamm leiab, et tal on võimalik jätkata õpinguid Umea ülikooli juures. Kuna ta elab kaugel põhjas, pole tal võimalusi õppida mõnes teises ülikoolis.

"Peale seda kõike ma kaht- len, kas ma tahan enam ni- metada enmast psühholo- giks!"

Olukorda on käsitlenud "Expressen" ja "Svenska Dagbladet" oma juhtkirjades. Viimane puudutab ka Umea kommunistlike üliõpilaste poolt juhitud – üliõpilaskonna tegevust, kes saadab oma aastaaruande liikmetele väl- ja, illustreeritud punaste lippude- ga, sirbi ja vasaraaga... (EPL/AI)

Tarmo Oja
esines TV-s

Reedel 14. novembril esines televisiooni populaarteadusliku programmis "Teadus kellele või kas sa näed tähte sinisäevast" Kvi- stabergi observatooriumi juhataja prof. Tarmo Oja.

Programmi korraldaja Bengt Feldreich tutvustas observatoori- miga ja selle süstusega. Ta esitas muuhulgas prof. Ojale ka küsimu- se: Mis on kõige põnevam täna- päeva astronoomias? Astronoom leidis, et kõige põnevamaks sel- gaks tänapäeval on astronoomia seaduslikult kosmoselennud. In- mense käib kuul, on konstrueeritud kunstlikke satelliite (nn. tehiskas- lased). Selle kõige kaudu on ol- nud võimalik läbi uurida maail- maruumi melle lähemal olevat osa – mida veel üsna hiljuti peeti täiesti võimatuks. (EPL/AI)

Maadlejale hõbemedal Vanade eesti maadlustradi- tsioonide edasikandjad annab meil siin Rootsis tõesti otsida. Pärast Edvin Vesterby suursaavutusi oleme ainult registreerinud üksi- lude medaleid noorte meistrivõit- lustelt. Autoriteet on olnud maini- tud matimehe poeg Benny Vester- by ja Allan Nautras. Nüüd võime kirja panna kolmanda nime. sa- muti Rootsi meistrivõitlustel noortele: Nyköpings maades en- dale hõbemedal 75 kiloklassis Alar Allandi Västeråsis.

Miks just maraton? Testavast on nn. tervisejooks Rootsis hästi moodi läinud. Ühtlasi on pikamaajooks paljuski nakata- nud ja iga-aastasest 30 km Lidingö krossijooksust on mitmed eestla- sedki osa võtnud. Ka tublisti pikem maraton (42 195 m) pole jooksu- mehi ära kohtunud, vastupidi, viimastel aastatel on see klassika- line distants mitmeid eestlasi ah- vatenud. LUGI-maratoni septem- bris "dueli" vinnad Peetred: matemaatika professor Jaak ja hambaarst Jaan, kusju- res väikevend Jaan võitis kolme sekundiga.

Arnold Valde pagulasrekord aastast 1960 on 2.25.23. Mullu jook- sis Herbert Taaler ajaga 2.35.30 ja temale järgnevad Rootsi eestlas- test: Enn Raela, Gävle, 2.54.19 (1974), Jaan Peetre, Malmö, 3.12.52 (1975), Jaak Peetre, Lund, 3.12.55 ja Aarand Roos, Stockholm (1972).

Kuu...

Alg. lk. 1

tavaid mudatuid sihtkapita- lis struktuuris, kusjuures ka- pital ise jääb pangas puutu- mata. Ühekordse nähtena on järgneva aasta stipendiumid tunduvalt vähenenud seoses struktuuri muutmisega, nagu teatatakse üliõpilaste toetusfond USA-s.

Käesoleva aasta stipen- diumikomissjoni kuulsid: dr. Heino Ainso (Eesti Üliõpilas- konna USA-s Viilistaskogu), Viili Kangro (Eesti Teaduslik Ühing USA-s), praost Rudolf Kiviranna (EELK USA Teine Praostkond), Kadri Nilder (Eesti Üliõpilaste Toetusfond USA-s) ja Voldemar Vaher (New Yorgi Eesti Haridus- selts).

Perenaine: 21 51 34
Majavanem: 11 51 77

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhana Koka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetuse ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Juri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, Tel. 016/44 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlägs AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta (12 k.) kr. 187:—
Termin (4 k.) kr. 68:—
Kuu (1 k.) kr. 18:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT,
FÖRLÄGS AB

Tr-akija: Eskilstuna-Kurirans
Tryckeri AB Eskilstuna 1975

Marje Parikase juubel

Käesoleva aasta kevadel möödus kolmkümmend aastat Eduard Viide komöödia "Pisuhänd" lavastusest Stockholmis Medborgarhuseti teatrisaalis — eestikeelse teater Rootsis oli sündinud. Vaevalt pool aastat pärast põgenikuna jala kinnitamist Rootsi pinnale. See juubel möödus vaikelt, avalikkuses tähelepanu äratamata.

Üks asjaosalisi selles kultuuriolulises sündmuses, Laura osa täitja Marje Parikas, pühitseb 23. novembril oma 75-dat sünnipäeva. Kui me kaaskõrnenudvits aastat tagasi tähistasime ta viiekümndat sünnipäeva ja lavategevuse kolmekümne aastast juubelit, toimus see suure pidiolikkusega. Marje Parikas oli need südamest tulevad austusavaldused ja publiku ovatsioonid aega ära teeninud.

Seekordne juubel toimub vaikelt, perekondlikus ringis. Krooniline liigendipõletik, mis alguse sai põgenikueelu esimestel aastatel, on pidurdanud aktiivset rakendamist lavatöösse. Ligemale kakskümmend aastat ei ole meil kahjuks enam olnud võimalusi nautida Marje Parika küpsed esinemiskunstid ja ta kultuurset mängustiili.

Marje Parikas on põlne estoonlyane iseseisvusaaja esimestest tormi- ja tungiaastaist. Tema lavateatrande ei ole soodustanud teatrikooli süstemaatilised õpingud. See pidi olema loomulik anne ja jumalik säde, mis nii intensiivselt leegitses, et tähelepanu äratas ja uus talent teatri juurde juhtis. Õppipoli- ja selliaastad ei saanud olla kergeid. Aga see arendas kutseoskust, kasvatas iseloomu, kaenas vastupanu ning innustas pidiolikkuse täiuslikkuse poole. Rambiavalgus kutsus ja publiku aplaudis ergutasid.

Esimese kontakti aktiivse teatritööga sai Marje Parikas Tallinnas Narva maanteel asuva miniateatrit "Apollo" kaudu. See oli päevakajalis- ja sketshide ja diversiteetide väikelava. Siin esines muide ka pärastine lavakutsus Agu Lüüdik. "Apollo" teater tõusis ellu 1917 ja selle etteütletajaks sai puhta diktsiooni ja selgelt kõlava hääle tõttu teatrituuviline nooruk Marje Parikas.

Ja kui mõni aeg hiljem ühe lavategevuse äkilise halgustumise tõttu vajati kohest asetatijat, toodi etteütletaja lava alt lava peale ta osa täitja. Ja sellest peale jäigi ta sinna. Õnnestunud debüüt ergutas otsima teed teilesele teatrilavale. Teetasandajaks said Erna Villmer ja Karl Jungholz ning alates 1921 töötas Marje Parikas (tookord Marta Nilius) "Estonia" koosseisus.

Oma pika tegevusaja jooksul on Marje Parikas pidanud esinema väga mitmekesistes rollides, alates tütarlapse osadega, kus peamiseks vooruseks oli olla noor, meeldivalt kaunis ja südamekiit armas, kas üljalt rehas või tagasihoidlikult naiivne. Aastate kulg arendas suutmis kujundada ka-

raktereid ja dramaatilisi osi sügava sisseelamisega ja ilmekusega, kus varjundrikkused omandavad elulist usutavust, inimlik-reaalset erilisust.

Klassikaline Shakespeare, Kitzbergi, Viide, Raudsepa, Metsanurga, Adsoni, Mälu jt. kodumaiste autorite looming ning arvukad tõlketööd iseloomustavad Marje Parika repertuaari. Ereda mälestusena "Estonia" päevilt on meile intensiivselt mälu jäänud Katarina osa Shakespeare "Türk- sa taltsutamises", partneriks Kaarel Karm. Marje Parikas mängis oma osa temperamentselt ja sügava sisemise pingega. Katarina tõrkas iseloomu ja taltsutamata temperamenti ümberkuju mine armastuse mõjul toodi välja veevauusutavusega.

Eriti õnnestus tal Katarina kõne naise alandlikkusest viimases pildis. Marje Parika tõlgituses ei olnud siin naise orjastatud olekut ega eneselaadimist. Ta silmis säras ennast ise taltsutanud ja end leidnud naise armastus ja seosime uhkus, mis andis ta sõnadele kuldse sära. Sobiks mehesti Ülemaailmse Naisteasta programmi!

Paguluses olene Marje Parikat näinud Viide "Pisuhannas", Raudsepa "Roosades prillides", Mälu "Emas", Adsoni "Lauluisa

ja Kirjanetsis" ning mõnes tõlketöös.

Teatrisõpradel on põhjust tänu meeli meenutada teatritöid, millal Marje Parika küps lavakunst on ühendanud ja rikastanud meie elupäevi.

Kummardame sügavalt lavavetaraan ei ja õnnitleme! Kirjuhvatsiuhh!

Ed. Rehnig

MARJE PARIKAS

Peapiiskop Keeniasse maailmakonverentsile

Kirikute Maailma Nõukogu peab oma viienda täiskogu istungjärgu 23.11-10.12.1975 Keenias pealinnas Nairobi, Ida-Aafrikas. Sinna saavad 287 liikmeskirikut oma esindajad, et pidada nõu ja määrata tegevuse sihtjooni seitsmeks aastaks. Konverentsi juhtlauseks on "Kristus vabastab ja ühendab". Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku (EELK) delegaadina on kohal peapiiskop K. Veern.

Täiskogu kõrval peetakse sektisoonide koosseisude eriprobleemide arutamiseks. Viimaste tulenevust kantakse täiskogule ette. EELK delegaat võtab osa. V sektisiooni tööst, kus arutatakse "Ebaõige struktuurid ja vabastamine taotlused" (Structures of Injustice and Struggles for Liberation). KMN peasekretariaat korraldab samal teemal ülekuulamise, millest võtab samuti osa peapiiskop K. Veern.

Kuigi Iga delegaat omab sõna ja hääleõiguse, on sõnasamasuse võimalused täiskogu konverentsi püüdnud aja tõttu väiksed. Seda arvestades lasti konsistooriumi trükkida lühikesed ja saatis selle kirikutele ja ühendustele isikutele üle maailma. Ilustreeritud brošüüris on andmed Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku (EELK) ja Evangeeliumi Luterius Kiriku Eesti Nõukogude Sotsialistlikus Vabariigis (ELK ENSV) kohta.

Nagu teada, saatis eesti vabadusliikumised kodumaalt Ühineud Rahvaste Organisatsioonile (ÜRO) kaks memorandumit ja ühe apelli, kus on äärmärgitud usuvabaduse puudumise Eestis. Need dokumendid trükkis Eesti Rahvusfond. See on autentne materjal kannatavalt kodumaalt, mida siluulst täiendab EELK lühikesed, kus konsistooriumi lühikesed, et need kaks brošüüri oma liikmängitud lühikeseks. Mainitud kolmeosaline materjal esitab lihtsasti põhjendatult seisuhoiti kui ka mitte niipea vananevald fakti- lise andmeid.

Huvi konsistooriumi lühikeses olevate andmete vastu, avaldab see täiesti ootamata Sahharovi nimelisel ülekuulamisel, mis toimus k.a. oktoobri lõpu poole Koppenhaagenis.

Mitmed eesti välisvõitluse organisatsioonid on juba avaldanud soovi üldmaailmset materjal saamiseks, et seda levitada. Soovidele on juba vastu tulnud ja materjal võib veelgi teatud ulatuses saada, milleks pöörduda EELK konsistooriumi poole aadressil: Box 45074, S-104 30 Stockholm 45.

Peapiiskop võtab osa Kirikute Maailmanõukogu konverentsist.

Kremlis mureks on troonipärija-kriis

Kremlis massilvete müüride vahel on Venemaa ajaloo palju võimuvõitlust. Neld toimus tsaaride ajal enne ja pärast Juhan Julma, seni kui Peeter Suur viia pealinnas Moskvas ära Peterburgi. Kommunistid oesotsas Leniniga taganesid jälle Moskvasse ja kindlustasid ennast Kremlis võlvide all. Seal võitles Stalin ennast mitte ainult Venemaa, vaid kogu ajaloo juumemaks ja verisemaks võimukandjaks. Seal likvideeriti tema järglane Beris. Nikita Hrušov suleti tema äraolekul vägivallaga oma võimupositsioonilt välja. Nüüd tema järglased Brezhnev, Kossõgin ja Podgornõi on vanad ja haiged ning järg on nende käes lahkumiseks.

Viimastel kuudel registreerivad vaatlajad Moskvas erakorralist agressiivsuse asemel on venelased muutunud eriti aktiivseks hoopis majanduslikul alal. N. Lõidus oli järjekordne viljakaldu. Arvatakse, et kuni ühe lõukeni puudub Moskva vähemalt 50 miljonit tonni teravilja.

Kremlis juhid teavad, et tsaarid Venemaa hukkus selle tõttu, et Peterburgis oli ajutine toitaetne puudus. Hrušov langes oma võimupositsioonilt, sest tema põllu- majanduslik plaan ei töötanud.

Käesoleval aastal on seepärast N. Lõidus oma odavate kaupadega üle ujutamas maailma turgused. Moskva vajab välisvaluutat nisu ostmiseks ja selleks palatsatakse välisvõitlusele odavade vene traktoreid, autosid, helikoptereid ja muid kaupu.

Välisfirmad on asutanud Venemaal osakondi, nad on viinud sinna oma tehnikat ja kapitali. Nad kasutavad odavat vene tööjõudu, sest seal ei ole karta streike ega tööisrahutusi. Ametiühingud on oma tohtu suurte palganõudmis- tega ajanud, lääne kaubad liiga kalliks. N. Lõidus kaubad aitaavad sündvenda tööpuudust ja inflatsiooni.

See on N. Lõidus oma agressioon. Kuid senine välispoliitiline aktiivsus näib olevat vähe peatunud. Registreeritakse isegi tagasilööke. Bangladesh läks Moskva mõju- piirkonnast välja. Kambodža pealinn Phnom Penh ei lasta sisse Moskva saadikut. Lähis-Idast suleti venelased välja ja Vahemere ruumis, Portugalis ja mujal ei ole vene kommunistide plaanid õnnestunud. Washington ja Peking lähenevad teineteisele.

Olukordade tundjad märgivad, et olukord praegu on keeruline, kuna Brezhnev ei ole otsest järglast. Kõik need kes oma praeguste positsiooni ja kogemuste tõttu peaks teda asendama, on ise vanad ja haiged mehed.

Need on Kossõgin, Podgornõi, Suslov, Kirilenko. Poliitbüroos on küll nooremad mehe, nagu Kapi- tonov, Kulakov, Dolgikh, Solo-

mentsev. Antropopov jt. kuid neil puuduvad kogemused ja populaarsus ning nad ei tule asendajateks vähemalt esialgu kõne alla.

Seepärast arvatakse, et Brezhnevile tuleb esialgu ajutine asendaja, nagu oli seda Malenkov Stalini surres. Hrušov ja Brezhnev kaaluga juht selekteerub alles hiljem.

Kuid keegi ei looda praegu, et kommunistlik kord N. Lõidus pärast praeguste juhtide lahkumist muutuks leebemaks. Praegune troika ajab koostööpoliitikat, mis on terava kriitika all. Sõjaväeline sektor nõuab juba ammuu pinevusevähendamise poliitika kolikambrise heitmisel ja jõupoliitika üleminekut. Muidugi on ka olemas see sektor, kes võib võitluse pääsemiseks toetuda liberaalsemate elementidele.

Kuid Sahharovi taolised võivad pääseda võimule ainult rahutuste ja segaduste keerises ja neid ei ole praegu Venemaal ette näha. Inflatsioon, vägivalla ja majanduslikud raskused läänes aitaavad kommunismi võimul hoida. Need on olukorrad, mis näitavad, et meil tuleb jälgida hoolega ka seda, mis toimub N. Lõidus. Ka seal ei ole kõik mitte hülilav. Ka seal võib tekkida üllatus! (ME/AJK)

1. nov. ilmus "Koduramatut" sarjas Rotalla kirjandus- võistluse 2. auhinna raamat

Johannes Kaup'i

"Üksikud rajad tähtede all"

Viis jõuluainelist jutustust eestlastest ja nende saatusest. Hind. doll. 4:95 koos postiku- luga. Tellimisi võtab vastu: Peeter Justin, 36 Lodges Lane, Bala Cynwyd, Pa 19004, USA.

SOBIV KINK JÕULUKS!

Kohalik elu

NORRKÖPING

"Roosad prillid" Pinna Studio külastetud Hugo Raudsepa komöödiaga "Roosad prillid" toimub viina õhtul, laupäeval, 22. nov. 18 (mitte kl. 19) Flicksola aulaks.

Etendus Stockholmis läksid väljamõeldud teatrisaalistele. Lavastus: Signe Pinna, dekoratsioonid: Roman Väll. Kaaspeavad: Signe Pinna, Lea Trepp, Karl Holm, Mari Kilman, Tina Randvitr, Jussi Rintot, Ago Pärtel, Aleksander Plint, Elmar Kold ja Lauri Nurmisäär.

Kasutage juhust lõbusa õhtu veetmiseks!

OSKARSHAMN

"Roosad prillid" Pinna Studio külastetud

kirjanik Raudsepa komöödiaga "Roosad prillid" toimub Folkhögskola aulas laupäeval, 22. nov. kl. 14.30. Lavastus: Signe Pinna, dekoratsioonid: Roman Väll.

Kõik kaasmaalased lähedalt ja kaugelt on tere tulnud.

STOCKHOLM

Kul efter jul Eesti Pensionäride Ühing Stockholmis liikmetel on võimalus saada pääsmeld "Kul efter jul" külastamiseks kas esmaspäeval, 19. jaan. või teisipäeval, 20. jaan. Bernis või neljapäeval, 15. jaan. Stadshusetis. Pääsmeld maksavad 7:— Bernis ja 5:— Stadshusetis. Pääsmeld saab ette tellida kuni 27. nov. tel. 81 83 73 ja 88 89 91, kusjuures tellimine on siduv. Pääsmeld saab kätte järgmisel õhingu kokkulekul.

Monumentaalne suurteos Eesti Raamatuaastal

JÜRI ULUOTS

Tema elu ja töö, tema aeg sõnas ja pildis 1890—1945

Üle 1000 pildi ja dokumendi. Mahukas tekstiosa. Kokkuvõtted inglise, saksa, rootsi keeltes. Suur formaat 23x30 sm. Dokumentaaltöös rohketes haruldaste piltide ja dokumentidega, mida mitte kunagi enne pole avaldatud või mis mitte varem paguluses trükkis pole ilmunud.

Iseseisva Eesti Vabariigi viimse peaministri presidendil ülesannetes ja eesti teadusemehe prof. Jüri Uluotsa elu ja tööd kirjeldades annab teos ka pildi Eesti riigi ja rahva saatusest kire eluajal. Teose on koostanud ja kujundanud Erik Uluots.

Ettetellimised teosele on veel avatud. Teost saab ette tellida tasudes ettetellimise hinnaga kr. 125:— pgrole nr. 35 71 17-1, Erik Uluots, S:t Eriksgatan 81, 4 trp., 113 32 Stockholm. Teost trükitakse ainult ettetellimise ulatuses. See on teos kõigile, kes need aastad ise on läbi elanud. Aga ka nendele noortele, kes tahavad tundma õppida möödunud aastaid Eestis.

Kanada Kesknõukogu pidas peakoosoleku

TORONTO (ME) — Toronto Eesti Majas tuli kokku hiljutistel üldvalimistel valitud uus Eesti Kesknõukogu Kanadas esinduskogu ja valis esimehe kohale tagasi Udo Petersoo.

Võeti vastu resolutsioonid eestlaskonnale ja Kanada peaa- ja välisministrile, kus nõutakse Helsingi konverentsi otsuste täitmist, suuremaid inimõigusi ja iseseisvust Eestis. Kinnitati tegevuskava, mis näitas intensiivset välispoliitilist tegevust, EKN oli täitnud oma eelarve. Kinnitati ka üksmeelselt tegevuskava ja eelarve. Valiti üksmeelselt ka EKN arvukad organid. Kuid koosolek oli siiski üks pinevamaid, sest kaks EKN liikme kandidaati on saatnud laiali kirju, kus nad heidavad ette ebakorrapärasusi viimastel valimistel. Samas küsimuses esines koosolekul A. Salumets ja teda toetas pooltostin EKN liiget.

Koosoleku juhatajaks valiti H. Lupp, H. Teder ja J. Kahar, protokollijaiks A. Kala ja I. Nippak. Pärast koosoleku järelevalve valimist võitis sõna A. Salumets, et esitada küsimusi valimiste peakomitee esimehele.

Kune EKN põhikorra järgi olulised küsimused peatamise taotluse peavad olema 2 nädalat varempeavakorda võetud, siis lükkas koosolek A. Salumetsa ettepaneku 25 häälega ja 7 häälega poolt tagasi, kuid küsimusi arutati koosoleku lõpul.

rõhutat, et just selle tõttu, et Data Centre oli esialgsel hääletustagajärrede nimeliku kändimisel arvud ühe joone võrra ülespoole kaudud, mis hiljem parandati, on need valimised mitme raali-kompani poolt kontrollitud valimised.

EKN peakoosolek muutis EKN põhikirja nii, et ex officio liikmete hulka arvi ka Kanada Eesti Ev. luteri kiriku pea Kanadas, praost Kari Raudsepp Montrealist.

Otsuse poolt hääletas 35 EKN liiget.

Küsimuse ümber validiti siiski pikemat aega. Võeti ka vastu otsus, et ka apostliku õigeusu kiriklul ja teistel on võimalik saada oma esindajad EKN-i, kuid see vajab uut otsust.

Laekur A. Truuvert esitas eelarve, mis oli tasakaalus 18.000 de dollariga. Eelmise aasta eelarve oli 17.000 dollarit ja see täid

Rootsi omavalitsusminister Hans Gustafsson esitas riigipäevale seaduseelnõu alalise Rootsi eluvalvete mitterootsi kodanikele hääleõiguse andmiseks kommunaalvalimistel. Eelnõu näeb ette, et samad hääleõiguslikud võivad valimistel esineda ka kandidaatidena ning valituina saada omavalitsuslikke üsaldusülesandeid.

Valimisõigus on nendel, kes on Rootsis olnud elanikeregistris (mantalsskriven) vähemalt 3 aastat enne valimisi. Seadus jõustub 1. jaanuaril, seega võivad tulevase aasta septembri kommunaalvalimistel hääletada need, kes Rootsis elanike nimekirja võeti enne 1. novembrit 1973.

Uppumine kalastusel

NEW YORK (VES) — Kalastusreisil paadiga merele uppus Saaremaalt pärinev endine meremees Arnold Leopold Mustits, 68 a, vana.

Ta kukkus paadist merre kui laine oli selle küljeli kallutanud. Kaaskalastajad ei saanud teda abistada, sest ta kadus kohe vee alla, kuna ta ei osanud ujuda.

Aastaruanded võeti ühel häälel vastu. V. Pent pidas pikema ettekande sellest, kuidas Kanada parlamentilikele seletada Eesti ja Balti riikide probleeme. Tema plaani järgi tuleb leida kõikides valimispiirkondades eestlasi, kes rahvasaadikutele meele probleeme valgustavad.

Juhatusse valiti: A. Jurs, L. Leivat, J. Kahar, H. Lupp, E. Taul, A. Truuvert, J. Herma, P. Möldre, E. Salurand, V. Ratend, K. Tori, E. Kallaspea ja H. Teder. Ning ühepalju hääli said S. Ehvert ja V. Pent, kuid järelevalimistel pääses juhatusse V. Pent.

Udo Petersoo valiti tagasi Kanada-eestlaste keskkorralduskoostöö esimeheks

Churchill alkohoolik? Diskussioon Inglismaal

CO ENTRY (ME) — Sakslased sõja ajal tembeldasid tehti Churchill "joodikuks". See tundus propagandavalena. Nüüd on aga inglased ise arutama hakanud Winston Churchill alkoholi-harjumusi. Hiljuti dr. Julius Merry, alkohoolse ühingu direktor West Pargi haiglas, Epsomis, väitis, et 1939–45 aastate sõda lõppenuks kaks aastat varem, kui Churchillile ei oleks meeldinud viinapudel. See inglise alkohoolisanduse ekspert oma hiljutises ettekandes väitis, et Winston Churchill (1874–1965) jõonud 2 pudelit päevas, ilma milleta sõda lõppenuks varem!

Churchill kohta räägitakse, et ta tarvitanud alkoholi iga söögi juurde — viskit soodaveega, vahest juba üsna vara hommikul, midagi kella 4 ümber. Ja kella 6 paiku — õhtusöögi juurde kuulunud alati konjak.

Churchill olnud suure isuga ja suitsetanud 14 sigarit päevas. Kuna jalg polnud teda nähtud purjus? — Viimasele räägib aga vastu Mr. S. Barroni lugejakirja "Daily Telegraph" 19. septembril. Viimane kirjutas episoodist USA-s, pärast Pearl Harbouri pommitamist. Churchill pidanud kõne ühel banketil. Keegi daam märganud, et Churchillil olnud kõne ajal pisarad silmis. Järelsele kellel soovitanud daami küsimele Churchill nuku kohta: "Ta on purjus. Ta on joonud pudelit viskit".

Mr. S. Barron lõpetab oma lugejakirja sõnadega: "Vaadates tagasi, enamik tema otsusi, olgu need tehtud purjus või kaine peaga, olid õiged. Ma sooviksin omada sellist joomise saladust, kus peale pudeli viski joomist õhtusöögil, inimene jääb veel ergaks, humoorikaks ja püsti jalgul käivaks."

Churchill alkoholitartvartamist mõnab ka ta ihuast lord Moran oma biograafias. Samal arvamusel on ka ta üksikud säilinud keasagssed (lord Shintwell). Et sõda

lõppenuks varem, kui Churchill poleks tarvitanud alkoholi, nimetab tuntud inglise ajaloolane A. T. P. Taylor "idiotlikuks väiteks" (!)

— Muide, kadunud Suurbritania peaministri abikaasa, baroness Spencer-Churchill, kes on 90-aastane, viibis hiljuti oma filminäitlejannast tütre Sarah, lady Audley, saatel Westminster Abbey's jumalateenistusel, kus mälestati "Battle of Britain" eest langenud sõdurid, resp. lennuväelasi, kellede hulgas teatavasti võitlesid kaasa ka poola lendurid.

Toronto ES 400 liikmega

TORONTO (EPL) — Nagu peakoosolekul selgus, on Toronto Eesti Seltsi praegu 400 liiget ja tegevus 25-ndal juubelilaastul ei olav.

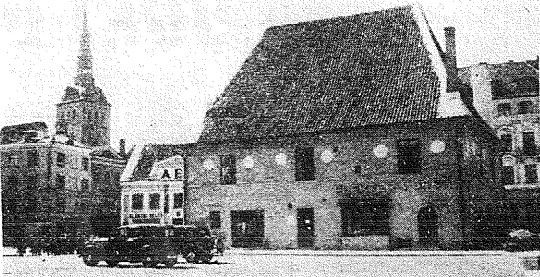
Seltsi juurde kuuluvast täienduskoolis on 238 ja täienduskoolis 117 õpilast, millele lisandub eesti keele kursus 48 õpilasega. Seltsi lasteas on 110 last, keda hooldavad 16 kasvatajat.

Peakoosolek valis tagasi seltsi senise esimehe Helvi Kõva ning tema juhatusse kooseluse E. Tamm, J. Perts, L. Saarnit, O. Tiit, V. Poolaar, kusjuures uue liikmena tuli juurde E. Mell.

Leinateated

Tartus suri 26. juunil ajaloolane ja kartusategelane Olo Iblus, kes maeti Kolga — Jaani kalmistule.

Tartus suri 31. augustil Renate Koskel, n-na Volmer, sünd. 2. juulil 1909 Pangodis.

Mälestuspill iseseisvasi Eestist, kui Tallinnas veel oli alles ajalooline vaekoda raeokjaplatstil. See hävines vene pommituses 9. märtsil 1944. Pili raeokjaplatstil on tehtud a. 1938 ja vaekoja ees seisavad tookordsed taksoautod.

Riin Rivanool HEATEGIJA

Kui siis sedasi minu nurjaläinud kooki tagaleinates kohviku-poolse sammumise alustasin ma uuesti:

Aadam ja küllajelu, no ütle, mis väärtust on sellel inimesel, kes on perenaine ja küpsetada ei oska?"

"No mis sa nüüd ikka..." katuses Aadam tõrjuda, aga ma targutasin edasi:

"Edu seegi pole ma midagi hästi teha osanud. Kõik on läinud vuski ja sassi ja nassu ja rikki ja..."

"Nii hull see nüüd ka ei ole! Lapsed ja mina — kõigi nende aastate kestel sõnnuks me oleme saanud ja nalga pole meist keegi surnud", ja ta lohutab edasi:

"Tõesti, keegi ei oskaks teevet kõrvale nii head röstitud saia maasikamoosiga pakkuda, kui sina, Riin!" Ma saia aru ja mõttes lisasin veel juurde, et eriti hea oli see siis, kui mele röstija veel terve oli ega sala ei kõrvetanud ja mammid tehtud moosi ka veel jättns.

Aga noh, võtsin siis kiituse tänuga vastu ja hakkasin edasi meelde tuletama:

"Kas mäletad, kuis terve prae ära põletasin, või kuis Arukeste Annil supp oli nii tuliskoolane, et võttis hambad lõigsema ja Kurukeste Kadri soust sai vedel kui vesi ja kuis mul omal magustoitel ei tarretanud ja kõigile sai sellest palju nalja..."

Kui me siis kõlbid neid asju üheskoos kenasti meelde olime tuletanud jäi Aadam tõsiselt ja lausis:

"Tead, Riin oled oma söögivaaristamisega teinud parasjagu nalja ja palju head. Mõtle, kui rõõmsa meeleaga sõbrad-tuttavad alati meie juurde tulevad ja kuidas meil minnes nii mõnegi ka-perenaise enesetunne tõstetud on. Kujutle vaid, et Kurukeste Kadri, kellel palju sõnaõigust ei ole, koduteel Kustale jelda võib: "No minu kook kukub küll alati paremini välja kui see, mille Riin kokkupooserdas", või kui Tarukeste paar pärast parajast ridu külast minnes üksmeelses õhata võib: "Ei meil küll roogadega nii ei ole..."

Tead Riin, sa oled ju heategija! Sinu taolisil on maailmas hädasti vaja! Selliseid, kelle najal teine oma viletsat enesetunnet tõsta võiks."

Jah! Näed nüüd! Muidugi, ma olen heategija! Aadam oskab seda asja ikka nii keerata, et pahempoolgi siledana tundub.

Negatiivne saab oma moodi positiivse kuue ja mõnigi kord on tegematajätmine hoopis parem, kui tegemine ja teiselt poolt võib rühalestigi tehtu olla hea.

Äkitselt lõõb meelde mele oma röömsaloomuline Tiit, kes oma jaanilaupevases sünnilajaga on kaasa saanud palju pükstest ka iseloomu. Kord algkoolipäevil tormas ta suure õhinaga koolist koju ja kuulutas:

"Tead, ema, saime kätte oma klassitööd ja seekord oli minu töö palju halvem Allani omast!"

"Tõesti? See on siis pahasti küll!"

"Kuidas pahasti, Sa ei tea, kui palju röömu ma sellega Allanile ja ta emale tein!"

Muidugi, rööm teiselt üle olla tuleb ikkagi vaid sedakaudu, et keegi teine peab olema halvem. Ja kas see halvem siis ehk lõpuks ei olegi see parem, sest tema on ju heategija? Tema arvel veab enda üles teise inimese uhkus ja enesetunne, tema kaudu tuleb rööm ja rahulolu isendaga.

Tegematajätmine — seegi on suurte teijate kõrval vahest hea. Nägin just pealt, kui Arukeste August Kurukeste Kustal palitunõbbist kinni nabis ja röömsustas:

"No sina ka suur seltskonnategelane, aga näe, halastasid kuulajate peale ja küneti ei pidanudki!"

"Nii et — heategija?"

"Heategija muidugi! Lastekaitse Selts annab sulle medali, et enne kui lapseksid kuulajaskonnas päris ära unisid ja ka sõnakese ettekanded said, leidsid neidki, kes kõnepidamiseks sõna ei saanud."

Sõbrad lasid lagedale muheda naeru ja kiitsid kõiki neid, kes midagi tegemata olid jättnud.

Kas ei ole vahva olla heategija seepärast, et midagi teed halvasti või jätad hoopis tegemata ja annad võimaluse teistele teha!

Taeva pärast, ärge nüüd selle juu peale kõiki oma tegemisi tegemata jätke või halvasti tehke! Nii see mõeldud ei ole ja keegi, tõesti keegi peab midagi teist tegema, et oleks head ja halba ja et need head hoopis tähendaksid halba ja halvaid head, head halba ja halvaid head...

Uudiskirjandus

BALTISAKSLASE MEMUAARID

Vabakoguduse õpetaja Kurt von Wistinghausen, sündinud 1901 Tallinnas, on Stuttgartis avaldanud mälestusraamatu "Eistad — ferne Welt". Autor on sündinud Tallinnas arsti pojana, käinud Tallinna Toomkoolis ja veetnud oma suved põhjarannikul. Perekind lahku 1918 Saksamaale, nii hõlmavad mälestused ainult nooruseaega. Autor kujutab oma nooruse Tallinnat ja suvitamisi leeb huumo-

riga võrreldud idüllilises vaimus, igatsedes tagasi "patriarhaalsele" Eestimale, kus kõik oli nii "lihtne ja armas", vahekorrad baltisakslaste ja eesti soost teenijate ning talupoegade vahel sõbralikud. Sellega sead poliitilised vastuloid ja sotsiaalne ebaõiglus pole autori noorusemälestusele järgi jättnud.

Üldiselt on autori suhtumine iseseisvusse Eestisse positiivne. Eesti kultuuriloo seisukohalt ei si-salda mälestused nimetamisväärs-set uut.

Avatud ühiskonna filosoof ründab marksismi teooriat

Marksislikud, poolmarksistlikud, fashistlikud ja teised vabadusevõimulised teooriad lahvavad tänapäeval ühiskondlikus debatis. Neld on katsutud rünnata vanema poliitiliste teooriatega nagu konservatism või liberalism, aga see on osutunud mõjutuks. Viimasel ajal on tekkinud uusi teooriaid, mis lähtuvad tänapäeva moodsa ühiskonna tingimustest ja mille vastuvõetud ideoloogiatele on tunnustatud tähtsust. Üks teadlastest filosoofidest on Austriais sündinud ja Inglismaal elav Karl-Raimund Potter, kes on avaldanud kaheköitelise teose "Avatud ühiskond ja selle vaenlased", mis on laialt levinud inglismaal ja mujalgi, kuid pole veel jõudnud Rootsi.

K-R Potteri tähtsamad väited on lühidalt järgmised:

Poliitilises arengus toimub võitlus ühealt poolt vabaduse ja avatuse, teiselt poolt sulatuse ja autoriteetide vahel. Miski ei garanteeri, et vabadus võib, inimesed mässavad alati selle mõistuse ja vabaduse vastu.

Historism on üks vabaduse vaenlasi. Historism on kujutus, et inimesed võivad leida ajaloo üldkehtivaid seadusi ja nende põhjal ennustada tulevikku. Täolisi ideid on arendanud Platon, Hegel, Marx ja kõik nende järglased. Isik, kes arvab, et ta tunneb inimese arenguseadusi, kasutab seda arvamusit diktatuuri püstitamiseks, sest teistatuvajad mõtlevad ju "valesti" ja keegi ei tohi takistada "arengut". See on vale! Inimkonnal on ainult üks ajalugu, ühtki teooriat ei saa ehitada üheleainsale vaatlusele. Me ei tea ju, kas olemas on kogemusi tõlgitsenud öieti. Ükski teadlane, kes seda nime vääririb, ei saa ennustada oma vaatluste või katsete tulemusi. Marx katsus ennustada, aga ta ennustused on osutunud valeks. Poliitikat ei saa ehitada ühele "saatusesse".

Utopism on teine vabaduse vaenlane. Utopist usub, et on olemas mingi ideaalne ühiskond, mis tuleb teostada. Täolised uskumused muutuvad salimatuks teistimõtlejate suhtes. Tegelikult ei saa muuta kogu ühiskonda, vajalikke reforme tuleb teostada samm-sammult. Kes usub ainult utopiasse, see muutub tihti kaasaaja suhtes passiivseks ja ootab "suurt muudatust", mis ilmagi ei tule.

Tuleb loobuda kujutlusest, et poliitika sihi on luua mingit õnnelühiskonda: võimalikult suurim õnn võimalikult suurtele hulkadele. Keegi ei tea ju, milline on teise inimese õnn. Küll aga peame katsuma vähendada inimeste õnnetusi ja kannatusi. Poliitiliste reformide

sihiks peab olema: eemaldada võimalikult palju asjatuid kannatusi ja lasta inimestel võimalikult elada nii, kuidas nad ise soovivad.

"Võim rahvale" on tegelikult totalitaarne argument, selle järgi võib enamuse kaotada vähemuse ja pikapeale ka isenda vabadused. Oige põhimõte on: Kuidas organisearida ühiskonda nii, et halvad valitsused teeksid nii vähe kahju kui võimalik. Valitsus peab olema kontrollitav vaba ajakirjanduse, kohtute ja teiste asutuste poolt. Valitsust peab olema võimalik vahetada vabade valimiste abil. peab olema võimalus tekitada, et vabadusvaenulised grupid kaotavad vabaduse "rahva", "jumala", "ajaloo seaduste" või "marksismi" nimel. Tolerantne ühiskond ei tohi sallida tolerantssuse vaenlasi. Võim ei tohi olla kellegi "käes", see tuleb tasakaalustada ja jagada eri-gruppide vahel.

Kui demokraatlikud ühiskonnad vahel talitavad valesti, siis ei tohi

selle pärast hukka mõista demokraatiat, tuleb vaid vahetada valitust ja muuta selle otust. See on ju alulm demokraatliku korra juures võimalik.

Piiramatut vabadust kaotab kõik takistused, et tugev võim orjastada nõrku. Piiramatut vabaduse pool-daja on tegelikult — ja tihti teadmatult — vabaduse vaenlane. Sotsiaalsed institutsioonid peavad kaitsema nõrgemaid. Piiramatut kapitalism tuleb asendada ühiskondliku võimalusega kapitalismi kontrollimiseks. Niimodi on tolmunud ka suures osas maailmas — vastupidi Marxi ennustustele, kes rääkis kogu aeg piiramatust kapitalistlikust võimust.

Ajalool pole mingit "mõtet", ajaloo mõtte me asetame ise, igalüks omal viisil. Pole mingeld müstilis "seadusi", mille järgi ühiskond areneb. Igalüks on isiklik vastutav selle arengu suundade kujunemises.

(EPL/AI).

• Vastukarva

FASSAADI HOIDMINE on autoritaarsetele rezhimidele olnud alati väga tähtis, alates Mussolini-st ja Leninist. Kuna selleks kulutatakse palju energiat, siis võib fassadi tagust mittetundev välimuslane kergesti saada eksiteele viidud. Nii tundub Nõukogude Liit kogemusteta välisvaatlajale tihti palju tugevam ja "eesrindlikum", kui see tegelikult on. See asjaolu avaldab muldugi oma mõju ja suurendab N. Liidu respekti.

Näiteks majandusliku ja sotsiaalse üheõiguslikkuse osas, mille puhul ju N. Liit tahab olla "eesrindlik" maa. Vabrikutöölise teen keskmesil 150 rubla kuus, liht-töölise aga vaevalt 60–70 rubla. Selle kohta poleks midagi öelda — aga tehase direktor teenib u. 600 rubla. Ja hoopis rohkem, kui ta töötab Siberis näiteks õlipuurtimise alal (1000 rubla).

Kui palju teenib Siberi töölise, pole teada — osal neist puudub ju sissetulek, sest nad on oma "tööle" sattunud selle tõttu, et arvustasid mingil moel praegust korra. Räägitakse — aga keegi ei vastuta selle eest — et Brežnevist palk olevat 900 rubla, sõjamineister Gretsiko oma (kes on muldugi riigi julgeoleku seisukohalt tähtsam mees) 2000 rubla.

SELLEST HOOLIMATA ei edene Siberi rahvastamine (mis on eriti oluline, kuna teiselpool piiri "surub

peale" 700 miljoni Hiina). Siberi rahva arv ei kasva loomuliku juurdekasvu ega ka mitte sisset-rändamise tulemusena.

Kasvab ainult Edela—Siberi türgi—tataari soost ja islami usku rahvastik. See koos Kaukaasia rahvastega (gruusalased, armeenlased) kurdid jt) moodustavad ainsa N. Liidu rahvastikuosa, mis tõepoolest rahuldavalt kasvab.

Asjatundjate arvates lakkab N. Liidu rahvastiku kasvamine peagu täiesti aastatel 1985–2000. Rahvastiku õhvardab raugastumine, naistööjoud on juba "viimse meheni" ära kasutatud (see on muide üks madala sündimuse põhjusi). Abiellumiste arv väheneb, lahutuse sagedanev, sooritatakse ikka enam aborte. Keegi ei taha saada enam kui kaks last (eriti väike on rahvastiku juurdekasv Ukrainas, Valge—Venemaal ja Balti riiki-des). Tegelikult toimub rahvastiku salajane standardidistamine vähesse juurdekasvu näol, mida polnud "plaanis" ette nähtud.

Ka see on omamoodi "passiivne vastupanu", mis tekitab N. Liidu juhtidele pikas perspektiivis rasket muret.

VASTUTUSE KÜSIMUS on laa-nemaailmas olnud korduvalt kõne all. Üldine tendents on: keegi ei vastuta öieti oma tegude eest, stüüd on "ühiskond", spitsiaalsed olud, miljöö jne. Mõne "ketseri" meelest ka pärius.

N. Liidus on vastutuse küsimus hoopis teisiti lahendatud. Nagu võime lugeda "Nõukogude Naise" kirjavahetusest, vastutavad seal vanemad oma laste poolt sooritatud majandusliku kahju eest.

Täielikult kuni laste 15-nda aastani ja kuni 18-nda aastani, kui lapsel pole oma sissetulekut. Aga vähe sellest. Vanemad on ka juriidilist vastutavast laste kasvatamisel ja nende tegude moraalse külje eest. "Kui noored hulga-nitsevad ja peavad toime kurite-guseid, siis noorte eemalhooldamine sellistest pahedest on eelkõige iga lapsevanema või teda asendava isiku otsene kohus." Asealliste asjade komisjonid võivad anda materjalid üle seltsimehelikele kohtule. Nad võivad esitada rahvakohtule taotluse vanemlike õi-guste äravõtmiseks, nad võivad avaldada ühiskondlikku laistust, mis võidakse teatavaks teha kas ajakirjanduse, ühiskondlike orga-nisatsioonide või töötajate kollek-tiivide kaudu.

Kõigest sellest hoolimata nuri-sevad kohalikud ajalehed — mida ei lubata läände tulnud inimestel kaasa võtta — "Huligaanistemise" ja korräriskumiste üle.

Fassadidagune pole sugugi heas korras!

TIMMUKURU

Teoloogia litsentsiaat ja praost Richard Koolmeister on olnud populaarseks pedagoogiks Västeråsi gümnaasiumis vaimuliku tegevuse kõrval. Pildil arutab ta õpilasega koolitöö probleeme.

R. Koolmeister 70 a.

Eesti ev. luteri kiriku Rootsi praostkonna praost, teoloogia lit-sentsiaat Richard Koolmeister tä-histab 28. novembril Västeråsis oma 70-ndat sünnipäeva.

Juubilar sündis Tallinnas 1905. Isa oli vennaastekoguduse juhtustaja. Vanemad olid pärit Hiiumaale ja kolunud seal Tallinna. Usklike vanemate mõju on olnud otsustav Rich. Koolmeisteri kogu elus. Ta õppis Tallinnas Westholmi güm-naasiumis ja lõpetas selle 1926. Sooritas filosoofia ja kreeka keele eksamid Tartu ülikooli filosoofia teaduskonnas 1932 ning lõpetas Tartu ülikooli usuteaduskonna 1935.

Õppides Tartu ülikooli usutea-duskonnas 1932–1936 oliin palju aastaid temaga ühes töötanud ja tema valiksel ning sõbraliku iselo-mu tundma õppinud. Usuteada-skonna homileetilises seminaris määrati mind poolt R. Koolmeisteri juttule õppen-diks. Sel puhul oli mul võimalik põhjalikult tundma õppida Richard Koolmeisteri põhjalikku ettevalmi-nust, teadmisi ja usku, mida ta oma vanemate kodust oli kaasa võtnud. Jälme sellest ajast peale eluagseiks sõpradeks.

Õpetajaamet eksamid sooritas Tallinnas 1935 ja 1936, olles proo-vaial Tallinna Kaarli koguduse õpetaja Soome juures. Ordineeriti Tallinna Toomkirikus 1936 ja määrati piiskopi poolt vikaarõpe-tajaks Tallinnas ning hiljem VII-jandis.

Oli kogu Eestis tuntud laste- ja noortetöö õpetajana ning oli ühtlasi EELK laste- ja noortetöö sekretä-riks ning laste- ja noortetöö lehtede toimetajaks. Asutas Tallinnas Peetruse koguduse ja oli 1941–1944 Tallinna Niguliste koguduse õpe-tajaks.

Määrati Rootsi peapiiskop Eide-mi poolt Põhja-Rootsi piirkonna õpetajaks ning organiseeris kogu-dusi Eskilstunas, Kumlas ja Öre-bros. Kogudusi palgata teenides on tal tulnud töötada arhiivitoimlasena ja kooliõpetajana. Sooritas teol.lic. eksami Uppsala ülikooli juures ning psühholoogia ja pedagoogika eksamid. Töötades Västeråsi gümnaasiumi juures oli ta kogu õpilaskonna poolt armastatud ja lugupidatud kui suure teadmiste ja sügava usuga õpetajana kes kõigi-le jäädavalt mälestusi on jättnud.

Västeråsi gümnaasiumis õpetas ta usupoetust, psühholoogiat, ajalugu, kreeka ja ladina keelt.

Richard Koolmeister valiti 1955 EELK Rootsi praostkonna praostiks, millisele ametile teda kor-duvalt on tagasi valitud. Paguluse algusest peale oli ta EELK Komitee liige ja hiljem konsistooriumi assessor kuni 1971. Ta on palju reisinud ja osa võtnud kirikute vahe-listest kongressidest Hannoveris (1962), Helsingis (1963) ja Uppsa-las (1968).

Ta on Piiblitõlke komisjoni esi-mees ja 1968. a. eestikeelse Piibli ilmutisel valiti teda ta teenete eest Briti ja Välimaa Piibliseltsi poolt sama seltsi eluagseks au-likmeks. Ta on organiseerinud kirikliku sotsiaaltöö ja on olnud ka Sihtasutus Ühisabi kauaegne esimees. Kiriklike teenete eest on temale annetatud kuldamedalid.

Ta on sooritanud teaduslikke reise Vahe mere maadesse ning on avaldanud rohkesti teaduslikke ja populaarseid üldistavaid artikleid. Tõelalt alaliselt kirikuajaloost. õiguslike ja liturgiliste küsimus-tega. Käesoleval aastal valiti teda sihtasutus "Eesti Vaimulik Ra-mat" esimeheks. Akadeemilisel kuulub ta korp! Sakalasse.

Tema juubeli päeval ühinevad kõik tema sõbrad laias maailmas oma südameil õnnesoovidega ja palvega kõrvalele Jumala ees, et Jumal ise kingiks temale veel palju viljarikkaid tööpäevi, tervist, jõudu ja õnnistust.

Fardheimi kiriklas nov. kuul 1975.

ELMAR TÖLDSEPP

Eestist läände

Koduma vöimude loal külastasid Ameerikas ema Elmar Ants Valdmann ja Male Tervis ning öde Alide Kask.

Kanadas oli ema juures Enno Arras, venna juures Miralda Viikmaa; õe juures Elia Miralda Köster, Eduard ja Helve Aun. Sugulasi külastasid Sirje Rohtaru, Ralf Merimaa, Mall Annus ja Lembit Laare. Sugulaste matustel oled Helgi Vijsak ja Ants Kalam.

Scania reis Tallinna

Laste mänguplats kivisüütsel üllatas rootslasi

SAAB-SCANIA kontserni perso-naalajaleht VIPS (VI på Saab-Scania) nr. 8 jutustab, et ettevõtte käsitöökomitee (företagsnämnd) Söderäljens on tähtsustanud oma veerandajandijubelil reisi-ga Tallinna "Sovjeti-Baltikumis, mida varem nimetatil Eestiks", nagu üteldakse.

Linnas tehtud ringsõit ja giid ju-tustanud linna ajalooast. Elamustit ei jutustata, teatud vaatevinkel ilmneb aga pildi allkirjas mängi-valest eesti lastest: "Tallinnas elanike mänguplatsil ei ole ni avastseeritud kui meie lastel. Veeliki kõveralt Tallinna tänavall peab kõlbama..."

Eesti organisatsioonide kongressist võttis osa ka rohkesti noori, kes huviga vaadlusi jälgisid (EPL-foto TIIPPO).

Kuhu lähed eesti rahvas? Veel üks läkitus Eestist

— Viimase rahvaloenduse andmed Eestis räägivad tõsiasjast, et ligema 15–20 aasta jooksul muutume vähemrahvuseks oma kodupinnal. See tõik pole veel jõudnud rahva valdavama osa teadvusse, märgitakse kodumaalt salaja välja saadetud järjekordses 13-leheküljellises läkituses, mis kutsub võitlema eestlaste rahvusliku hävingu vastu kodumaal. Alapealkirjaks on sellel anonüümisel läkitusel: "Kaemusi ja sumitlusi ühe rahvapoja pilguga". Läkituses üteldakse, et vähemrahvuseks jäämine oma kodumaal on probleem, mida eesti rahvas kogu oma ajaloo vältel pole veel kogenud, mis aga näib muutuvat võimalikuks, tähendades kadu praegusele liiduvabariigile, ENSV-le kas faktiliselt või ka juriidiliselt.

Läkituses ennustatakse m.h.:
— Põrduv pahupidi ka meie maa lähilõikepl: eesti külad kaotavad oma peamiselt pensionäride koosneva elanikkonna ning täituvad venelastega. Hiljem lammutatakse külad ja nende asemele kerkivad kolhoosivenelase hingede vastavamaid "linna tüüpi" asulad. Vähenevad ja kaovad päriselt eestikeelsed teaduskonnad, eesti keel muutub "vabahtlikuks õppeaineks" keskhariiduslikes koolides jne. Vene kolonistide massid hoiavad lühikeses ajaga kõik teatrilavad. Kerkib nagu seeni venekeelseid ajalehti ja ajakirju. Eesti teadlased ei näeks uutest tingimustes enam olulist vahet paremate tööttingimuste ottingul Moskvasse või Leningradi elama asumiseks.

Liginevate otsesemale rahvuslikule katastroofil!
Rohkem kui veerand sajandit kestnud Vene okupatsioon on laastanud meie rahva moraal ja poliitilise mõtlemise.
Vähemrahvuseks jäämisel kaotatakse hoopis või moonutatakse tundmatusele ka vilmased traditsioonilised rahvuslikud eneseavaldused (Üldlaulupidod jne). Rahvuslikud teadused on kitsendatud tähenduse kadumiseni ja informatsioonivahendid töötavad ainultki desinformatsiooni eesmärgile, s.o. valkides maha kõike muud, nopiavad üles või mõtlevad lihtsalt välja aiuvuiksi rezhimiile soodsaid "uudiseid". Informatsioonivahendite ühiskondlikust eest lüüa terror. Elame totaalset teadmatust riigis. Meie ei tea enam, mis toimub selle sees või sellest väljaspool. Ja meie ei tea, mis meiega üldse toimub.

Stalini surma järel tõsteti mõningate reformidega rahva elatus-taset, mis asus varem lausa näljasurema piirima. Samal ajal anastas võõras võim meie rahva hinge, uinutas tema teadvuse. Rahva ajju on juurdunud arvamine, et midagi enam ei muutu — ei tule küll midagi head, aga mitte ka eriti halba. On harjutud mõtlema, et eesti rahvas on — ja jääb. See mõlemine on ekslik ja ohtlik, nagu eelpool näidatud.

Oleme viimse põlvkond, kelle ajal kodumaa enamusrahvuseks on veel eestlased. Veel mäletatakse iseseisvuseaega, veel elab inimesi, kelle jaoks mõisteti Eesti riik jne, pole mitte unelm vaid läbielatud reaalsus, kes veel mäletavad sini-must-valget vabalt lehvivast. Kas see kõik ei kohusta meid olema teerajajaks Eesti uuele ärkamisele?

Ela nüüdsaja eestlane teab, kuivõrd venelase hingeelu erineb meie rahva omast. Teame oma ühiselamute ja tööliskasarmute praktikast, et "avar ja lihtne" vene hing ei austa eriti intimitu saladusi, algisematki omandiõigust ega eestlaste omapära aegajal kalduda mõtisklevasse üksindusse. Aga kust leida tuge oma soovidele ja mõtetele, kui ümberriingi vohab üksnes ühtlane, vene keelt kõnelev mass? Peame maailma hoiatama, et ülemaailmne elukeskkonna kaitse probleem pole seni siiras ega terviklik, kuni selles unustatud on inimliku ühe tähtsaima keskkonna — rahvusliku keskkonna kaitse.

Meie võitluse põhinõudeks on enesemääratamisõigus ja eesmärgi iseseisvus. Rohkem kui pool-sada aastat traagilisi kogemusi on näidanud, et iseseisvas Eestis elas

lahedalt ära ka riigikukutaja-kommunist isegi vangla tingimustes (samal ajal mõrvati "töerahva riigis" Anvelt, Pögelman jt), aga nõukogude impeeriumi tingimustes sureb töötav rahvas süütu kogu ulatuses.

Peale kõige on kodumaa ajalugu rahvuse ammendamatuks lätteks. Eesti ajaloo objektivistvst käsitlemine võib leida ainult iseseisvuseaegsest kirjandusest. Kõik, mis meie ajaloos on olnud üheseltvata — Arkamisaeg, Vabadussõda, omariiklus ja selle süüd — leidis võõra võimu huvides koostatud teostes jõhkraat mahakiskumist. Nad teadiski: rahvus ajaloota on inimene mähtu.

Omamata informatsiooni vene-laste upitava juurdevoolu kohta, võib meie lihtsameloomne rahvuskaaslane koguni väimustusse sattuda tööstuse talendamisest, uute majade kerkimisest, rahvusliku mustriga õllekappadest ja muudest nn. sovjetlike "patriotismi" atribuutidest, mis peavad katma rahva tähelepanu läheneva rahvusliku katastroofi eest. Tundes aga minevikku ja tänapäeva — ärkab eestlastes iseseisvuse mõtlemisvõime ja kõlbeline kutsumus tulevikuks.

Eestlaste ajalooliseks kutsumuseks on uue rahvusliku ellidiloomine, mis kohe asub võitlusesse rahva äratamiseks ja vabastamiseks eelseisvast surmaohust. Selle põhitugevus peaks toimuma kahes suunas:

1. Äratamine — on kogemustest edasiantudmine lähima ümbruse kaudu järjest laiemaleale hulkade, millega kaasneb paikse rahvusliku piirkonna tekkimine.
2. ellidil sisemine tegevus — rah-

Esto-76 kavas ka demonstratsioon USA pealinnas

BALTIMORE (EPL) — II Ülemaailmne Eesti Päevade tolmuvad teatavasti 5. kuni 11. juulil 1976 Ühendriikides, Baltimores. 4. juuni on muide Ühendriikide aastapäev, ja tuleval aastal juubeli-aasta-päev: 200. Järgmisel päeval avatavad Eesti Päevad, Esto 76 on seepärast võtnud hõlpsaduseks: Estonia Salute to Bicentennial. Sellega tolmuvad need pidustused Ühendriikide juubelaasta pidustuste raamides, on Baltimore linnas aasta kõige suuremaks ürituseks ja leiab sellega moraalset ja majanduslikku toetust linna valitsusest linna suure staadioni, Rahvamaja ja mitmete teiste ruumide kasutamisel ja palju muud soodustusi.

Esto avamine tolmub esmaspäeval, 5. juulil Baltimore ajaloolises Fort McHenry rahvapargis. Seal asub kunagine kindlus, mille lehviv sõjalipp 1814 inspireeris F. S. Key'd looma Star-Spangled Banner, millest hiljem sai Ühendriikide hümn.

Esmaspäeval avatakse ka eesti kunsti, käsitöö-, raamatu- ja teised näitused Noortele on korraldatud laevastõud ning õhtusis üritusi. Teater annab avastenduse. Toimub õhtune avajumalateenistus.

Teisipäeval, 6. juulil algavad spordivõistlused. Need kestavad kolm päeva. Ajasporidi võistluste finaaliid on aga 9. juulil. Kavas on kergetõustik, ujumine, võrk- ja korvpall, tennis ja lauatenis, golf ning male ja bridz. Baltimorest sõidub Washingtoni Eesti Vabadusrõng. Toimub suurem osa eri-koosolekuid ja kokkutulekuid. Korraldatakse rahvamuusika õhtu.

Kolmapäeval, 7. juulil algab 3 päeva kestev Eesti Rahvuskongress. Toimub sõliste kontsert. Õhtul spordilball päeval valitud Miss Estonia kroonimiseks.

Neljapäeval, 8. juulil pilokoplik jumalateenistus, sümfoniakontsert ja teatritendused. Pidulik ball sõduritõtu nime all.

Reedel, 9. juulil ajasporidi finaaliid ja spordijuhtide nõupidamine. Nooremäpõve eesti kunstnike kontserdid. Rahvuskongressi pi-

dulik lõpetamine. Laulupidu ja õhtul samades ruumides Esto pidu (rahvapidu).

Laupäeval, 10. juulil eestlaste paraad Baltimore linnas, mis lõpeb ühes rahvapargis piknikuga. Õhtul valguspidu, Esto kõige suurem üritus, millest osavõtjate arv koos mitte-eestlastega loodetakse tõusvat üle 30-ne tuhande.

Pühapäeval, 11. juulil Esto 76 lõpetamine kontsert-kontsert-jumalateenistusega luteri, ap. õigeusu ja teiste usutõingute kaastegevusel.

Kogu Eesti Päevade kestel on avatud kõik näitused, peetakse koosolekuid ja kokkutulekuid, alates Eesti Rahvuskongressiga, kuulsaalaste nõupidamisega... kuni kollektivade-õbede organisatsioonide kohtumiseni. Iga päev tolmuvad kinoetendused, linastatakse "Tina" ja filmikroonikat nii Eestist kui Välis-Eestist. Noortele on kavandatud palju erifõitlust nii tantsu-võimalustega kui ka tõsisemat laadi. Kavas on kolm nooremate eesti kunstnike kontserti. Tuuakse lavale mitu näidendit ja antakse kordusendusi. Korraldatakse eriekskursioone lähedale ja kaugemale. Sõprade ülesõeldamiseks luuakse võimalused.

Ja nagu raamkavast nähtub, sõidub 6. muulil Baltimorest pealinn Washingtoni Eesti Vabadusrõng. Eesti organisatsioonide delegatsioonid lähivad demonstree-rima Ühendriikide pealinnale, juhtkonnale ja välisasaatkondadele, et eestlased üle maailma ei ole unustanud tänamast neid, kes meile suhtes on rakendanud inimvabaduste ja -õiguste põhimõtteid, kuid meenutatakse ka seda, et Eestile teatud üheksus vajab heastamist.

Kes küll tahaks, ja kes küll tahiks puududa Ülemaailmsest Eesti Päevadest!

SUUR AMEERIKA POOLNE HUVI

Ühendriikide 200. juubelpidustuste Marylandi osariigi komitee moodustas hiljuti 18-ne liikmelise nõuandva kogu rassi- ja rahvuslike gruppide esindajatest. Eestlastest on kogusse kutsutud Esto 76 peakomitee esimees Kaljo Popp.

Nõuandva kogu moodustamisest teatasid üles Marylandi osariigi pidustuskomitee esinaine Louise Gore, et komitee soovib olla kõigile abiks, et erirahvaste kultuurilisele ühtsusele, mis tolmuvad USA juubelpidustuste raames, ja et komitee vajab selleks asjaosaliste esindajate nõu. Ta rõhutas seejuures erilavuste panust Marylandi rikkasse varumusse.

Esto esimees Kaljo Popp vallti juba varem USA juubelpidustuste Baltimore linna aastapäevavõitluste komitee liikmeks. Kuna II Ülemaailmne Eesti Päevad kujunevad tuleval aastal Baltimore kõige suuremaks ürituseks, siis on Kaljo Popp kutsutud Baltimore 13. nov. korraldatava juubelkomitee lõunasõõgi-koosoleku peakõnele-jaks. Popp ülesandeks on linna kõigi ringkondade esindajale kõnelda Esto 76 üritustist ja eestlaste taotlustist.

Et eestlastest osavõtjatega ei suudeta kaugelki täita ligemale 80 tuhat inimest mahutavat staadioni, kus tolmub Esto Valguspidu, siis on tarvis tugevat selgitust ja reklaamitõust, et mitte-eestlased selvest asja võtaksid, nii eestlaste rahvatantsu ja võimlemisega paremaest kassast tutvumiseks kui ka... kassa täitmiseks, et katta selliseld vajalikke ürituskuluid. Esto esimehel on nüüd jäljekordne võimalus — Estole reklaamida teha.

Kaljo Popp, Esto-76 esimees Baltimores

vusliku taktika väljatõõtamine, mis võimaldaks sellest osavõttu igal heatahtle eestlasel. Mõlemad tähendavad subjektiivsete võimaluste rakendamist. Tähtsaimaks tulemuseks on aja võitmine — objektivistvete tegurite ilmuemiseni: Venemaa enda kriisi süvenemine sisemise laostumise või sõja tõttu.

Eestlus püsis ja arenes iseteadlikuks 19-ndal sajandil tänu "vähese ühiskonna", rahvusliku ellidil tekkimisele. See asus "suure ühiskonna" vaenulikkus kehas, aga auitis aktiivselele pikapeale kogu rahva. Selleks kõlgeks on tarvis hingestavat usku eesti rahva edasitõlmise. (EPL/AI).

Ajakiri illustreerib intervjuud pildiga Liivi perekonnast Norrköpingis. Vasakult poeg Rein, August Liiv ise ja abikaasa Elna. Rein õpib Stockholmi ülikoolis õigusteadust.

"Olete viisakad aga kinnised" Intervjuu eestlasega Rootsis

Statens invandrarverki poolt välja antud ajakiri "Ny i Sverige" toob ära pikema, perekonnafotoga varustatud intervjuu August Liiviga, kes töötab insenerina Norrköpingus. Intervjuu on kirja pandud küsimuste-vastuste vormis. Anneme edasi kokkuvõtte selle huvitavamate osadest vastustena.

August Liiv on sündinud Tallinnas kaluriperekonnas. Kasvanud üles harmoonilises miljöös, mis – tagantjärele vaadates – polnud eriti jõukas. Alustanud õpinguid muusikakoolis, aga siis tuleb sõda vahele. Et saksa mobilisatsioonist pääseda, organiseeritakse 80-likuline sõjaväeorkester. A. Liiv põgeneb Soome ja rakendatakse

soome mereväkke, seal põgeneb 25-ndal septembril 1944 Rootsi – kuna rahu tegemise tõttu on jäänud "töötuks" ja kardab väljaandmist venelastele.

Rootsis on August Liiv alguses meremeheks, esialgu Norrlandi rannikulaevadel. Hiljem laeval, mis muuhulgas külastab ka Poolat. Seal "läheb kaduma" Liivi tuttav, ka baillane – ja kahten soovitab Liivil laeva vahetada. Järgnevad sõidud viivad Saksamaale, Hollandisse ja Inglismaale.

Hiljem loobub August Liiv meremehe ametist ja abiellub, katsub vahepeal ka õppida muusikat, kuid see ei õnnestu majanduslikel põhjustel. August Liiv töötab praegu insenerina kummi- ja tekstiilivabrikus.

Küsimusele, kas ta igatseb ta-

gasi kodumaale, vastab August Liiv: Praeguses poliitilises olukorras pole mul himu ega inimlikku võimalust tagasi pöörduda. Aga kui poliitiline olukord peaks muutuma, siis on asi muudugi teine. Algaastatel me olime kogu aeg valmis tagasi pöörduma, meie poeg Rein oskab vabalt eesti keelt.

August Liiv ei ole end tundnud võõrana Rootsis – meie mald ühendavad ju vanad ajaloolased sidemed. Aga rootslased suhtusid meisse kui võõrastesse, alguses vaadati meid nagu fashiste. Kestis kümme aastat aastas enne kui see hoiak muutus. Kuna A. Liiv oli tsiviilist, siis ei puudutand teda sõjameeste väljaandmine.

Küsimusele, mis oli Eestis pa-

reem kui Rootsis, vastab August Liiv: Eesti on mu kodumaa. Eestis oli vähem bürokraatiat, isiklikul ettevõtlikkusel oli kergem end maksma panna. Vabaaja veetmise vabadus oli suurem. Ja omaaegne rootsi "motbok" ... Sellega kohtumine oli šokk! Ka klassivahed olid Eestis väiksemad kui Rootsis.

Vastates küsimusele, mida August Liiv öeti arvab rootslastest, saab intervjuueeria vastuse: "Te olete viisakad, aga telega on raske kontakti saada. Üks positiivne seik: te olete ausad. Seda õppisin ma juba eesti algkoolis ja see on dige. Nagu öeldud, kontakti saada on raske – aga viin avab võimalusi suhtlemiseks. Rootsis veedetud aastad on õpetanud August Liivil ühe seiga: Keeleõskus on edu võtmeks. (EPL/AI)

Stockholmi ürituste kalender

Eesti Kultuuri Keskuses registreeritud üritused:

Laup., 23.nov. kl. 15.00. Muusikaline pärastlõuna Jakobri kiriku koguduse saalis, Malmtoorgsgat. 5. II. Esinevad M. Leet, S. Purre, A. Otema, R. Raldiva.

Laup., 23.nov. kuni pühap., 30.nov. Karu Lipkonna 30 a. tegevusjuubel. 22.nov. – 29.nov. Näitus, jõululaat j.m. Noortekodu ruumides Eesti Majas. 30.nov. Karu Lipkonna juubelpidu Eesti Maja piduruumides.

Laup., 23.nov. kl. 13.00 – 16.00. Leida Rives juubelinäitus avamine, GH, graafika ja gobeläänid. Välis-Eesti Galeris, Lilla Nygat. 8. Näitus kestab 17. det.

Laup., 23.nov. kl. 17.00. "Naeru palgel pajatades". Asta Willmann esineb ABF-i Sandleri saalis, millele järgneb koosviibimine E. Majas.

20.nov. kl. 18.00. Eesti Arstide Seltsi Rootsis – peakoosolek EUS-i ruumides, Regeringsgat. 80, nb.

Pühap., 30.nov. kl. 14.00. Samaritide jõulumuut Jakobri kiriku koguduse ruumides, Malmtoorgsgat. 5.

Pühap., 30.nov. kl. 15.30. EELK Stockholmi Peapiskopliki koguduse korraline täiskogu koosolek koguduse saalis, Malmtoorgsgat. 5.

Esmaap., 1.dets. kl. 18.30. Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis korraldusel Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli 65. aastapäeva aktus Handelsögskolani aualas, Sveaväg. 65.

Pühap., 14.dets. kl. 14.00. Stockholmi Eesti Alkooli jõulupidu Skanstullu gümnaasiumi aualas, Bohusgat. 24-26.

Laup., 30.dets. kl. 11.00. Lasteaia jõulupidu kõigile lastele Eesti Majas.

Aastal 1976:

Laup., 17.jaan. Stockholmi Eesti Meeskoori kontsert Nacka aualas. **Laup., 31.jaan. kl. 19.00.** pühap., 1.veebr. kl. 17.00 ja pühap., 8.veebr. kl. 17.00. Stockholmi Eesti Teatri etendus ABF-i teatrisaalis, Sveaväg. 41. H. Raudsepp "Mikumärdi". Agnes Lepp-Kaasku lavastuses.

Briti marginaaliaid

LONDON (ME) – Inglased armastavad tihti hooheida, et neil on ülemaailmselt parim haiglateenistus ja tervishoiu küsimus on lahendatud sotsiaalselt – humaniselt. Tegelikult baseerub see välismaiste arstide kaasabil ja on üsna bürokraatlik. Juunist alates hakati välismaiste arstidele (peamiselt varjulistest rassidest – hindud jne.) tegema takistusi keeleküsimuse alal, s.o. inglise keele oskuses.

Hiljuti korraldati Londonis Arstide Üldnõukogu poolt välismaistele "doktoritele" (nagu siniseid arste ametlikult kutsutakse) eksamid inglise keele oskuses.

Keele eksamid olid 153 võrreast arstist sooritasid eksami ainult 54. Seega läbikukkumise protsent – 65. Varem kõikus läbikukkujate protsent 60–62 vahel.

Seega 350 välismaist arsti, kes seni viibinud ingliskeelsele eksamil, 200 loeti puuduliku inglise keele oskusega. Selline välismaiste arstide isoleerimine võib varsti tunda anda inglise "rahvuslikus tervishoiuteeninduses".

35 protsenti sellest skeemist moodustavad nn. ülemere-arstid, neist 60 protsenti kuuluvad ülemarstide liiki, 50 protsenti töötavad registratortena ja 25 protsenti vanem-registratortena. Inglise nn. perekonnaarstidest iga kuues on välismaise päritoluga!

Välismaiste arstide pinnimise keeleküsimuses ei ole üksnes praktiline probleem, s.o. arusaav suhtumine patsientidega, vaid seal on veel teine nõks. Inglise noored arstid haiglates töötavad tihti 80 tundi nädalas. Nende vaba aeg on piiratud.

Paljud neist tahavad emigreerida USA-sse, Kanadasse või kontinentidele (Euroopasse), kus töö- ja palgaolud on palju paremad sinest arstipraktikast. Euroopas inglise kolleegid saavad 3–4 kordselt suurema palga.

Järgmisel aastal inglise arstid, pärast Euroopa Ühisturuga liitumist, võivad ümber asuda kontinentidele. See klausel ei ei puuduta india päritoluga arste.

Kogu NHS-i kirstunaelaks on Wilsoni kabineti sõjaka tervishoiuminister Mrs. Barbara Castle. Tema kui sotsialist ei salli eraarstiat – ta kavatseb kriipsu peale tõmmata haiglas viibivate erapatsientidele, kes püüavad oma rahade abil saada parimat haiglaravi, vastandina riiklike-bürokraatlikele hooldamisele ja venitamisele.

Inglismaa on üldiselt tuntud halda südamega maa ja rahvana. Selle tõttu poliitiliselt põgenikud on alati leidnud tee siia saarele: 17. sajandi lõpus saabusid siia usulise tagakiusamise ajal Prantsusmaalt kalvinistid – hugenotid. Enne Teist Maailmasõda natsi-Saksamaalt – juudid, midugi 40.000 ümber, kuna 68.000 läksid Ameerikas ja 30.000 – Prantsusmaale.

Pärast sõja lõppu saabusid siia kontinentidelt antikommunistid, kaasa arvatud eestlased, nn. "valgete luikede" ja "hõissa Läände" skeemi alusel. – Nüüd on päevakorras tshilli-põgenikud. Briti valitsus tegi hiljuti otsuse, et ta on nõus vastu võtta Tshilliist 100 kuni 200 põgenikku, sõnaga marksi. Kindral Pinochet, Tshilli president teatas hiljuti, et ta on nõus vastastama vanglast 200 isikut kui Briti valitsus soovib neid oma-

Vastava aruande kohaselt 2000-le tshilli põgenikele on garanteeritud Briti valitsuse poolt elamisuba 2 aasta jooksul. Seni on saanud Tshilliist Briti saarele 1100 põgenikku. Briti valitsuse nõudeks on, et iga põgenik peab tegema individuaalse kirjaliku soovivalduse – terve blokina neid vastu ei võeta.

Kohalikud abistamisorganisatsioonid ja sotsiaalkindlustused peavad siis leidma tshilli marksiistidele korterid ja töökohad. Viimane, s.o. tööpüüde tont annab juba inglastele tunda – värskeid, koolist lahkunud noored ei leia enam tööd ja peavad leppima sotsiaal-abirahadega (8 naela nädalas). Briti saarel olevaid tshilli loetakse 1.300.000 ümber. Enne sõda oli töötute arv siin 2 miljonit, Saksamaal – 6 miljonit.

"Daily Telegraph" tuntud foljetonist Peter Simple margib ironiliselt oma jonealusel "erisoodus" – et president Pinochet peaks Inglismaale saatma "esmaklassilisi" vasakpoolsed agataatoreid. Teised maad otsustagu oma suva kohaselt. Meil on olemas oma standard."

Muide, kommentaarina siluakhal: inglise noored marksiistid töötavad juulget peat Töölisarstidena ja tahavad välja sõda partei loodud elementi (Prentice, Jenkins, Callaghan jt.). Hiljuti, Hewham Town Hallis, üks marksiistidest viirus jahukotikesega vastu-rinda sinisele aiseasjale sekretärile, Mr. Roy Jenkinsile, kui ta mikrofonis ees püüdis õigustada oma mõdukat kolleegi, parlamendi liiget Mr. Reg Prentice't, endist haridusministrit. (ARTO).

Pressi-tsitaate

NEW YORGI PANKROTT

– New Yorgi hiigellinna maksujõuetuks jäämise küsimus on, senatsioiniliseks kõnealaks mitte ükski kogu USA-s, vaid üle maailma. Siin oeldakse president Fordi tagasisivallimine või läbikukkumine olenevat sellest, kas ta võtab vastu uut New Yorgi 12 miljardi dollari suuruse võla eest riigi kanda, või ei võta: Moskva ajalehed leavad Nr-y Yorgi olevat näite kapitalistliku süsteemi roiskumise eest. Kui midagi läheb halvasti, siis on loomulik küsida: kes tegi? Ja sellel

juhtumil on vastus: ise tegid kirjutab New Yorgi Vaba Eesti Sõna ja jatkab: Nimelt New Yorgi linna valitud juhid, kes ligi lahtise käega andsid välja raha, ja linnakodanikud, kes neid valisid parteilise kuuluvuse järgi, või ka lapsikus vaimustuses kandideadi "sarmi" üle, mis käis üle asjatundmisest ning vastutustundest.

Ei ole selgunud, et New Yorgi rahalist raskuste põhjuseks oleks vargus. Pigemini on tegemist süstemaatilise ütleju elamisega. Li-beraalsete võimukandjate viisiks on tavaliselt olnud: maksusta ja kuluta! Selle süsteemi puuduses on, et maksumaksja hakkab lõpuks vastu ja falletab pillaja ametkohtalt lahti.

New Yorgi linnasid olid kavalamad: nende viisiks oli "tee laenu ja kuluta". Senikaua kuni laenu saadi oli New Yorgis aastast-aastasse nagu illepilid hookeleand alustel pensionäridel, linna ametnikel ja ka linna töölistel, kellele makseti kõrget palka väheste töö eest.

Kongressi eelarveasutuse ametlik andmeid oli USA suurimades palgalisist teenistujat iga 10.000 linnaelaniku kohta järgmiselt:

New York – 517, Chicago – 140,0, Los Angeles – 162,2 Philadelphia – 163,8, New Orleans – 177,3, Detroit – 194,8 jne. Milleks peab New Yorgi olema 3–4 korda rohkem palgalisi kui teistel suur-linnade! Muide, Philadelphia näitab käesoleval aastal 11 miljonit ülejääki. New Yorgi vormilisest pankrotist pääsemiseks on tarvis üsna laenuid, aga keegi ei ole veel soandanud seigitada kunas ja kuidas loodetakse olendada vana võlga.

Maginot-liini väljamüügil

PARIS (VES) – Kuulsat omaaegset prantslaste sõjalist kaitseliini sakslaste vastu nn. Maginot-liini, on hakatud ametivõimude poolt tükksaaval maha müüma.

Maginot liini ehitati enne II maailmasõda ja see pidi Prantsusmaad kaitsma Saksa rünnaku vastu. Nagu teame, tungisid Saksa väed Prantsusmaale hoopis Hollandi-Belgia kaudu, kus kindustiliini ei olnud. Maginot punkreid müüakse nüüd eravillade või turismihotellide sisustamiseks.

Mõned punkrid maksavad kõigest 47 dollarit. Seni on punkreid ostnud peamiselt Lääne-Saksa armehed, kes nähtavasti loodavad sellel kindustusvõõndil rajada puhkekohi.

Pikva mõisaomaniku poja raamat sakslaste fiaskost

Lõuna-Harjumaal asuv endine mõis Pikva (saksa keelse kirjutis viisi järgi Pickwa) kuulus Pohja-Eesti parimalt majandatud mõisade hulka. 1897 ostis Robert Turmann mõisa ja viis ta kõrgele järjele (muide mainitakse vana "Pickwa" juba vanades kirjades, esmakordselt 1241), nii et tema surma puhul võis täie "Revaler Beobachter" õigusega kirjutada, et Turmanniga kadus üks neist vähestest eluraskustest üle saada, silmapaistvaimaid põllumajandustegelasi, kelle eeskujulik majapidamine äratas üldist tähelepanu. Teda külastasid noored ja vanad maapidajad, et nõu küsida ja abi saada praktilistes küsimustes.

Tema poeg Ernst Turmann avaldas nüüd raamatu "Pickwa. Ein baltisches Leben — erlebte Zeitechnische". Erdmanni kirjastuses Tübingenis ja Baselis (hind 24 DM). Hästi kirjutatud teos käsitleb küll vähem mõisat kui selle viimase omaniku saksastunud eestlase Ernst Turmanni elu ja olukorda temases Venes.

Ta sündis 1892 Tallinnas, lõpetas 1910 Tallinna Toomkooli, õppis Tartus õigusteadust, olles korporatsioon "Estonia" liikmeks ja eestseisuse liikmeks, mobiliseeriti pärast ülikooli lõpetamist ja pääses Konstantini suurtükiväe kooli, mille ülemaks oli troopipärija Aleksi. Ühe parima lõpetajana võis ta valida väeosa.

Ta valis ratsa-suurtükiväe, kuna ta oli hea ratsutaja ja pälvis sellega ühtlasi viimiseist saksarindele. Sõjast ta võitis osa kuulsas Kaukaasia ratsaväe divisjonis, kus moodis teenis juba enne teda mitu baltlast.

Kodumaale tagasi jõudnud, oli ta tükk aega Loodetarmee teenistuses ning läks üle eesti sõjaväkke Balti pataljoni. Tartu rahuga lõppes tema sõjaväeline karjäär. 1939 asus ta Saksamaale, olles vahepeal abielulunud (1923) krahvinna Dienheim-Brochokaga, kelle ema (sünd. Adelaide Bolska) omal ajal kuulus tuntumate vene lauljannaide hulka ning oli eriti hinnatud Tšaikovski poolt.

Eesti maareformiga kaotatud mõisa Pikva eest määrati Turmannile pärast ümberasumist Saksamaale Warthehaus Eichfelde mõis. 1941 pandi ta teenistuskohuselisena (dienstverpflichtet) ametisse idaminiisteriumi — eislagu Eestisse puutuvaate küsimuste referendina, hiljem, pärast dr. Kleisti lahkmist idaminiisteriumi teenistusest, nn. "Ostlandi" poliitiliste küsimuste peareferendina. Pärast seda tegeles Turmann harduslike probleemidega Saksa maal ning sai selle eest Lõuna-1. klassi teeneteteristi.

Kokkuvõttes kulges tema elu nagu tuhandete teiste elu enne ja pärast Teist maailmasõda ja sõja ajal, kuid paljude erandituna. Jõuka mehe pojana oskas ta juba Peterburis luua siledaid huvitavaid inimeste ja riigidega, tähelepanekult jälgida Venemaa sise- ja välispoliitilist elu ning nähtu põhjal teha õigel ajal õigeid otsuseid. Kui ta pärast kodumaale tagasijõudmist aegamööda veldi "natsistust", siis mängis siin kahtlemata kaasa tema muretu minevik, väike selkühimu, ja kartus, et vene kommunism võib kanda kinnitada ka lään (mis see oleks Euroopaale tähendatud, nägi ta Venes), samuti lähedane tutvus Alfred Rosenbergiga, oma

kauaageste tenniskaaslasega Tallinnas.

Muide kirjutab ta Rosenbergist kui idaminiistri kaunis õitsukaslikult. Rosenbergi plaan seisis selles, et luua idas endise Venemaa pinnal rida riike, mis oleksid enam-vähem iseseisvalt töötanud. Muud mänginuks nende poliitilises elus Suur-Saksa domineerivat osa kuid nad poleksid mänginud seda nukude osa, mis nelle nüüd on osaks saanud, nende üle valitsevaks mitte NKVD või KGB, nagu praegu, vaid teatud piiridele küll võeras, aga kaugelgi mitte halasamatut võim.

Rosenbergi visiooniks ida osas oli luua säärasst olukorda, nagu see enne Esimest maailmasõda valitses Austria-Ungaris. Säärasst plaanide teostamiseks vajanuks aga Saksamaa kommunistliku Venemaa poolt rõhutatud rahvaste loetust sõjas, samuti mõlivate venelaste loetust.

Sarnane Venemaa abistamine ei meeldinud aga Hitlerile põrnugi. Kellel olid hoopis teiselt kavatsused, millest meile kõik alles pärast sõda ja saksa arhiivides leiduvate materjalide põhjal midagi kuulsi.

1942 külastas Turmann oma esivanemate maad ja oli hämmastunud kõige üle, mis saksa okupatsioon endale kaasa tõi. Inimesed nälgisid, raha eest polnud saada midagi, tagala kangelased aga saatsid paki paki järgi omastele Saksas pekiga ja singiga, mis oli saadud arstimate, saharilni ja kõiksuguse "ersatsi" eest.

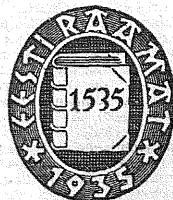
Kui Turmann 1948 uuesti külastas Eestit, öeldi talle: "Hinnad on langenud, saksa eu pole enam rohkem väärt kui pool naela võid!" Ta kandis sellest ja üldse meeleoludest Berliinis ette ning lootis, et Berliin kord aru saab idas tehtud vigadest. Tema lootused ei täitunud. Just vastupidi sai ta hirmsasti sõimata ja palju ei puudunud, nagu ta kirjutab, et ta oleks pistetud KZ-i.

Tekkinud olukorras polnud süüdi Wehrmach, nagu autor öieti märgib, vaid see tohtu suur ametnikuna ja prunusriiklaste pere, mis idas valitses kurikulaas Erich Kochiga eesotsas. Rosenbergil puudus igasugune võimalus vahele astumiseks. Kohalikud valitsejad nagu Lohse ja Erich Koch tegid, mis nad tahtsid ja ei teinud väljagi, mis nende ülemus, riigiminister, keelas või käskis. Rosenberg oli muutunud ilma igasuguse mõjuta meheks, kelle arvamuseliste ja ettepanekutele lihtsalt villistati.

Nürnbergi USA peaprokuröri abi Kempner, muide endine saksa kodanik ning kõrgem saksa riigiametnik enne Hitleri võtmule tulekut, olevat autori sõnade järgi kaua aega pärast sõja lõppu seletanud, et ja Rosenberg ja tema lähemad kaastöölised olevat eksi-kombel süüdi mõistetud, kuna tol-lai polnud veel läbi töötatud hiljasti materjal, mis langes liitlaste kätte.

Rosenberg olevat ette näinud, kuidas sõda kord lõppeb, kuid ei võtnud midagi ette Saksamaa juhtimiseks õigetele roobasale. Ka valitmine võib muutuda süüks! Põnev raamat, millesse on ka-hjuks sattunud ka vähemaid vigu.

Oskar Angelus

Riin Rivanool Pealt kuulates

"Kui mina juhtun ükskõik kus pealt kuulma niisugust eestikeelset juttu, mida räägitakse kindlas teadmises, et ümberoljad neilest aru ei saa, siis mina ei ilmuts, et olen eestlane," ütles mulle Mary Palm, kui ma teda viimati külastasin.

"Miks?"

"Ma ei taha inimesi piinlikku seisukorda panna. Ei taha ka nagu rikkuda seda lõbu, mida meie võõra rahva hulgas naudime oma keelt kõneledes. Siin see on ju nagu salakeel, mille desheerimisest teistel puudub võti. Võid vabalt oma saladused välja puistata, kartmata, et pealtkuulajad neist teada saavad."

"Oled sa siis juhtunud pealt kuulma midagi niisugust, mida sa ei oleks tohtinud kuulda?" küsisin ma.

"Olen," vastas Mary Palm. "Istusin nendega samas kupees. Kaks eesti härrat. Nad rääkisid ühest meie lugupeetud tegelasest hirmsasti lugusid."

"Said sa seda kuules rahulikuks jääda?"

"Rahulikuks ma ei jäänud, aga ma püüdsin seda varjata, mis minu hinges nende juttu kuules mässama läks."

"Tegid näo, et..."

"Mu nägu läks vihaselt lõkendama ja mul olf kange tahtmine vahele hüüda, et, mu härrad, see ei ole õige, mida teie räägite, see on ühe ausa inimese mustamine."

"Kui nad mustasid, miks sa siis ta kaitseks välja ei astunud?"

"Ma astusin välja kupeest. Istusin hoopis teise vagunisse, võtsin seal istet. Kartsin, et muidu plahvatan."

"Tegid vist valesti," ütlesin ma. "Oleksid pidanud sekkuma."

"Võib olla, aga mul on niisugune põhimõte, et ei taha inimest piinlikku seisukorda panna. See on ju nagu ta pahatöö tabamine. Häbi ka näidata, et olen eestlane, niisuguste loonustest rahvuskaslane," vastas Mary Palm, laetades üena kõvasti selle ebameeldiva loo järelmõjost. Hiljem küsis minult:

"Eba süngi midagi niisugust ole juhtunud?"

"On küll," vastasin ma. "Ka see juhtus vagunis. Istusid kahekesi mu vastas ja..."

"Kes nad olid?"

"Eesti tüdrukud. Ma arvan, et tüdrukud, abielumaised nad vist ei olnud. Rääkisid poistest, kuidas üks ja teine voodis käitub ja mis ühe ja teise juures neile meeldib ja mis ei meeldi."

Hingates nagu kergendatult ütles Mary Palm:

"Noh, see ei olnud vähemalt meie juhtivate inimeste laimamine."

"Tahad ütelda, et süütu jutt? Minugi poolest. Aga seda räägiti nii lõpsakate sõnadega, et need plikad trumpasid kindlasti üle mehed, kui need omavahel naistest räägivad. Mulle oli see suureks ilmutuseks, et naised ka... Vahele tein õige suureid silmad, vahel turtatsasin. Et endas mitte eestlast roeta vaitsin raamatusse. See oli üks tõsine ja kurb raamat, nii et kasvõi nita, aga mina tsitsasin ta kohal naerda."

"Kas nad ei saanudki teada, et sa eestlane oled?" tundis Mary Palm huvi.

"Kui nende jutt nagu otsa sai, kui mulle oli selge, et seda head asja sealt enam ei tule, siis ma lõin raamatut kinni, hoidsin seda välisküljega nende poole, seadsin oma rinnale, sulgesin silmad ja tegin nagu tukuksin naerulimel."

"Oli see eestikeelne raamat?"

"Jah, suurte tähtedega pealkiri — see pidi nende silma hakama."

"Aga ehk ei hakanud," kahtles Mary Palm. "Millest sa järeldad, et hakkas? Kas nad tõsisid äkki ja põgenesid kupeest, pagedid mõnda teise vagunisse?"

"Ei! Nad hakkasid kõnelema inglise keeles ja ütlesid juba muudest asjadest, nüütdela süüitustest asjadest."

"Jah, aga... Kas sa avasid siis silmad ja vaatasid, mis nägu nad nüüd on. Mida sa nägid?"

"Mida ma nägin... Nad tegid, nagu oleksin ma neile tühi õhk. Väga külmad. Nagu saanuksid nad mind ignoreerides teha olematuks ühe piinliku jutu pealtkuulaja."

Edukas kujur Sydneys

SYDNEY (MK) — Sydneys te guseb nooremäpöve eesti skulptor Karl Manberg, olles saavutanud Austraalia arvustuses tähelepanu ja tunnustust, Manberg on ka maalija ja keraamik.

Nii on Manberg saanud auhinna N.S.W osariigi Royal Easter Show näitusel.

Tänavu oktoobris korraldas Sydneys asuv "Society of Sculptors and Associates" oma liikmeskonda kuuluvate kujurite töödetsid valiknaituse. Näitus toimus föderaalset "Australia Council"-i Kujutavate Kunstide Komitee (Visual Arts Board) patronaazhi all ja esindas simsete skulptorite kaasaage loomingu paremiku. Kõigist esitatud tödest valis zhürü ülesandels tegutsev kunstikriitik James Gleeson näituse väljapanemiseks ainult üksteist tööd. Nende hulgas oli ka Karl Manbergi esitatud baskulptuur "Torse", mille val-

mistamiseks kunstnik oli järele kaastanud roosteväga terast. Ajalehe "Sunday Telegraph" kunstiarvustaja W.E. Pidgeon oma näituselelvastest (12. okt. 1975) hindas Manbergi teost väljapaistvamaks täiseks näitusele ja pühendas sellele peagu samapalju ruumi kui ülejäänud märkimisväärsetele täiestele kokku.

Veidi varem, käesoleva aasta septembris, saatis Karl Manberg ühe oma puuskulptuuri — india valgest männist nikerdatud seinareljeefi "Kalapüüdjad" — Melbourne'i Royal Show 1975 näitusele. Seeigikord äratas eesti kunstniku isikupärane väljenduspäline loominguand näituse Zhürü tähelepanu ja Karl Manbergile anti tema väljapaneku eest i auhind. Seega on Karl Manberg Austraalias omandanud juba kokku kaheksateist mitmesugust kunstiauhinda ja kiituskirja.

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISK-A DAGBLADET

VALIMISTULEMUSI SELGITAMAS

Ida ja Kaud Soomes

King Arbetarenis: "EPL kohtlemine on SKANDAALNE diskrimineerimine"

Panane valis vabaduse

Tehke oma sugulastele ja sõpradele kel veel puudub eesti ajaleht

KINGITUS

tiheda kontakti näol eestlusega
mida võimaldab

EESTI PÄEVALEHT

Kinkekaarti Eesti Päevalehele saab talitusest: Box 667, 101 29 Stockholm 1 või helistades telefonil 08/21 84 46

VE-galeriis Stockholmis avati Mady Vainu mosaiitmaalkide näitus. Pildil kunstnik (paremal) näituse publikule seletusi andmas. (EPL-foto LEPPER)

Ella Ilbaku juubelil

Eesti üks esimesi elukutselisi tantsijaid Ella Ilbak tähistas 12. novembril USA-as 80-dat tähtsemärgi oma mäisel eluteel.

Ta sündis 12.11.1895 Karksis taluomaniku Juhan Ilbaku tütreana. Lõpetanud tütarlaste gümnaasiumi Tartus. Esimest õpetust sel ajal moodis oleva plastilise tantsu alal sai ta alates 1913 Elmerice Partsi kallistena kursustel Tartus. Sellele järgnesid süstemaatilised õpingute toetajate kuulsamate tantsupedagoogide juures Petrogradis ja Pariisis. Esimene iseseisev tantsuõhtu toimus 1918. a. Tartus.

Ella Ilbaku oli kunstis oma, ilu ja harmooniat ning looduslähedust ülistav humanistlik teema ning ta teinud seda üsnavat ja väsimatult, mis väärrib tänuiliku ja tunnustavat meeleplõhnamist. Samuti on Ella Ilbaku loomingul suur tähtsus eesti tantsukunsti arengus selle algerpionid. Pärast tema esinemisi ei saadud enam tõsiselt võtta senised asjaarmastajalikke püüdnusi. Tants oli tõusnud hingestatud

ja mõtestatud elukutselise kunsti tasemele.

Teatritantsuga puudus Ella Ilbaku loomingul otsene side. Viibides alates 1921. aastast harva kodumaal, kus kitsad olud sagedasi esinemisvõimalusi ei pakkunud, jäi Ilbak eesti teatrilisel korvale (kuigi ta näitles 1929. a. esines Viinis maailmakuulsas Max Reinhardti lavastuses "Dantoni surm" näitlejana). Ent kui Ella Ilbak "Estonia" ja "Vanemuise" lavadel oma tantsuõhutamise esines, ei saanud teatrite tantsukatsed sellest kas või kauaolulisi mõjutanud jääda. Ella Ilbaku pioneeripäriku oli ette valmistatud soodsas pinnas, millele Rahel Olbrei, Gerd Neggio, Ida Urbel, Helmi Tohvelmann jt. võidid rajada oma loomingut.

Kogu oma tantsija karjääri keskel on Ella Ilbak esinenud ainult soolotantsijana, kasutamata partneri või segunedes rühmaga. Ta jäi alaliselt selle juure, millega ta algas. Ella Ilbaku loomingut iseloomulik ja parem osa kuulub

impressionistlikele, loürilise ala- tooniga lühipaladele, meeleoludele, muljetele — "Visioon", "Leek", "Unistus", "Painaja". Oma järgu kajastusi ta repertuaaris ka ajajärgu moodsad hüljalad — ajaloo- ja eksotikaharrastus: "Kilbi-tants", "Odalisik", "Salomé", jni. Ella Ilbak välendas tantsus oma subjektiivseid elamusid ekspressiivse ilmekusega, hingestatu, graatsiliste, sujuvate liigutustega ja peene väljenduslikkusega. Käed — väljendusrikkam osa inimesest peale näo — on Ella Ilbaku tantsukunsti esikohal.

On iseloomustav, et välja arvatud väga lühike aeg Tartus, enne oma iseseisvaid avalikke esinemisi, ei ole Ella Ilbak ilal tegelenud pedagoogilise tööga või omanud stuudiot. Ka ei selgu ta mälestustest, et tal olnuks isiklik impresario, nagu see gastroleerivatele kunstnikele tavaline. Suveräänne erak, jõuliselt omapärane isiksus. Äärmiselt andekas, ise enda kunstilisejuht ja nõuandja. Meie tüle iseloomuoluk omaette olemine, kinnine iseloom, hell ja tundeline kaunisühing — säärased peegeldub ta meile oma mälestustest, matas "Otskui hirm kisendab". Ja kui tal on õige raske olla ja ahastus hinge ägistab, kõneleb ta kambri vaikuses oma Issandaga. Kui ma oma kirjutuse avalauses kasutan mõistet maine elutee, siis on sellel oma tagamõte. Ella Ilbak usub reinkarnatsiooni, talle on "siit minek ikka tundunud meeltõendavana, teades, et see on inimese olelu täiusele lähemale viimiseks". nagu Ella Ilbak välendas seda oma järelehüüdes Elmerice Partsi surma puhul.

Ella Ilbak on äratanud tunnustavat tähelepanu ka ilukirjanikuna. Oma kunstilised töökspidamised ja mälestused on ta kokku võtnud autobiograafilises memuaar-teoses "Otskui hirm kisendab" ..., mis ilmus 1963. a. Lundis. Teos, mida seoses juubelil sünnipäevaga sobib uuesti lugeda ja autori elufilosoofia üle järgi mõelda. Ta mälestustekogu elustab meie ühise mineviku ja kinnitab meie kokkuvõttevust ning ühiseid lootusi tulevikku-tulevikuks. Lisaks memuaar-teosele on Ella Ilbak avaldanud kaks romaani: "Tuv Malm" (Lund 1955) ja "Kumisev kannel" (New-York 1957).

Lähemale juubelile õnnitlusti ja parimaid soove harmooniliseks läbisaamiseks eluga veel paljudeks siluakateks ja elamusterikaste aastateks. Ed. Reimling

"Oma tuba, oma luba" ühing läbirääkimisis

Hiljuti asutud ühingu "Oma tuba, oma luba" liikmeskonna soovide selgitamist eesti pensionäride hotelli elamu suhtes, seda eriti asukoha ja teeninduse valituse suhtes, on juhatus vastavalt soovidele astunud läbirääkimistesse kommuunide ja maakleritega.

Objektid on huvitavad nii asukoha kui ka hinna poolest — loota on, et ka maksutingimused ja muud küsimused eestlaste soovide kohaselt rahuldavalt korralduvad.

Paar objekti on looduslikult kenas ümbruses, vee ligiuses, aia- maa ja pargiga, kusjuures lähemast keskusest ainult 10 minuti kaugusel ja Stockholmist on kõik koonalused objektid vaid 30–40

min. sõidu kaugusel kas rongi bussi või metroga.

Pensionäride hotelli kolimiseks on oma soovi avaldanud 64 isikut kusjuures pooled on paarid, ühe jäänud üksikud, mehi pisut rohkem kui naisi.

Niipea kui ostu-müügikontarak on alla kirjutatud, teatakse sel lest ühingu liikmelle, kusjuures k hoistumise tingimused, ja muu praktilised küsimused tuleva selgitamisele.

Asjaajamine asutustes võta oma aja. Igal juhul on läbirääkimised ühise plaani teostamiseks aktiivses järgus.

Lähemaid ja täpsemad teateldantakse siis kui kõik ametliku paberid on käes ja allkirjadeg kinnitatud mõlemapoolselt.

Ka ERN apelleerib kohtualuste kaitseks

Eesti Rahvusnõukogu üldkogu võttis oma aastakoosolekul vastu apell-resolutsiooni Tallinnas kohtu alla olevate vile eesti vabadusvõitleja kaitseks. Apellist pöördutakse Rootsi valitsuse, massimeediate ja organisatsioonide poole, et need annaksid oma isikutele kaasaabi kohtuprotsessi katkestamiseks ja vahilaste vabastamiseks, kuna nad on ju ainult nõudnud samade inimõiguste respekti teerimist ja rakendamist, millesel aldis hiljuti Helsingis fikseeriti 34 riigipea allkirjadega julgeolekukonverentsil ja nende seas oli ka Brezhnevialikiri.

Apellis öeldakse:

Nende isikute vastu alustatud kohtuprotsessid ei ole legaalsed. See on vägivallaakt, mis võib tähendada nendele süütutele inimestele

surmaotsust, paremal juhul pi kaajalist hääbumist vanglates: tööaegriites või karistushaiglates.

ERN üldkogu-aastakoosolele ühineb Eesti organisatsioonide 11 Kongressi pöördumisele Rootsi peaministri ja valitsuse poole, et need Nõukogude võimude juure taotleksid nende süütute inimest vabastamist.

Eesti Organisatsioonide Kongressi ja ERN üldeskuse leidid lendehtedena suirarvulist levitamist ka 6. nov. Stockholmis Gustav Adolfi väljakul operi ees toimunud suurel manifestatsiooni. Nende lendehtede massilist levitamist jätkatakse Stockholmis k järgmistel nädalatel. Suurem kirjalliku levitamiskatsiooni on alustanud kogu Skandinaavia ühtuses ka ERN ja Balti Komitee bi rood.

Gümnaasiumiõpetajate ühingu peakoosolekult

31. oktoobril peeti Eesti Majas Stockholmis Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu selle aasta peakoosolek. Koosolekul juhatas esimese Joh. Ungerson ja protokolli Paul Laan.

Kinnitati aruanded ning võeti vastu uus tegevuskava ja eelarve. Järgneva tegevusaasta juhatusse

valiti Johan Ungerson, William Grossthal, Helga Kerstelt, Euge Kilman, Paul Laan, William Mulk, Meemo Mäelo, August Sikk, Merke Sild, Jaan Verendel senior ja Jaan Verendel junior. Esindajaks Eesti Õpetajate Keskhinguss valiti E. Kilman, P. Laan, W. Mulk, H. Rajamäe, Ingrid Ungerson ja Joh. Ungerson, revisjonikomisjon Helvi Arras ja Karl Vainu.

Kohvilauas anti ülevaated suve toimunud rahvusvahelistest õpetajate kongressidest, milles ühingu liikmed võtsid osa ametlik delegatsioonina. Joh. Ungerson kõneles lähemal Rahvusvahelise Gümnaasiumiõpetajate Ühingu (FIPESO) kongressist Müncheni juuli lõpus, selle tööst ja vastuvõetud resolutsioonidest — teemak probleemid murdeallaste noort õpetamisel.

Ingrid Ungerson informeeris sellele järgnenud WCOTF seminarist, mille tööprogrammis oli arutelu koostöö üle alaarenenud j. industrialiseeritud maade õpetajate vahel. Samas toimus Õpetajate Ühingu Rahvusvahelise Liidu kongress, millest osa võtsid dele gaadina Enn Saluveer Inglismaal ja Jenny Kert Saksamaal.

Meemo Mäelo rääkis Ühingu (maailmse Õpetajate Keskhingu (WCOTF)) kokkulehtest Berliini 30/7–6/8, kus peateemaks oli õpetaja osatähtsus poliitilises elus.

Koosolekul pidas ühingu üheks tähtsaimaks ülesandeks rahvatrakti pidamist õpetajate rahvusvaheliste organisatsioonidega ja otsustas alustada ettevõtmist, et oma delegatidega osa võtta ka järgmise aasta kongressidest Shotmaal ja Ameerikas.

Esimehele Joh. Ungersonile anti üle lilli tema asja mõõdund sünnipäeva puhul.

20 soome meistrit liit

Kolme ja poole aastaga on Jyväskylä eesti allveesportlane Ando Ahven tulinud Soome meistriks tervelt 28 (kakskümmend kuus) korda! Tekib küsimus: Kas sellel mehel on ka mõni võistlus äpardus? Tuhanded järvede maal on allveesport (testadega ujumine, sukeldumine, allveekõttimine jms.) võistlusala üsna noor, vaevalt 20 aastat. Võib arvata, et edaspidi on konkurentide eesmärgiks võita mitte meistritiitleid, vaid just Ahvenit. Kuld Ahven lubab oma tiitlite kollektsiooni suuredandada...

Jalgtrassipori püüand

Jalgtrassipori ei ole ainult maanteedel kihutamine, vaid võisteldakse ka ringrajal (trekisõit) ja murdmaal (kross) ja mängitakse velopalli, ehkki mitte veel Rootsis. Eduka Aavo Pikkuusi kõrval on loorberid lõigatud ka meie trekisõitjalt. Tiifisil peetud N. Liidu meistrivõistlustel said kuldmedalid paarisõitjate noored tallinlased Toomas Villamaa ja Urmas Tooma, neist esimene sai kuldmedal ka 50 km grupisõidus, kus kolmandale kohale tuli Aado Hela.

— Kuulus eesti tantsijatar Ella Ilbak on jälle Rootsis turneel, parimaid tantsijatare, kes meie maad on külastanud, kirjutati selle pildi allkirjas kolmekümmendat aastat.

Mälestame valusalt leinas
kallist

Hilda Mänd'i

Sünd. 9/7 1901 Viimsis
Surn. 15/11 1975 Viimsis

ALIDE
AUGUST
WILLIAM
ALLAN
ÕDE ERNA
perega Eestis

Viige mind tõusvale
koidule vastu,
võsinud olen siin võoral
maal.
Kõik maise riide riputan
maha,
mu hinge tiivad on
taevasel teel.
Jeesus, ma igatsen Sind
näha,
Su juures igavest rõõmus
ma.

Armast sugulast

Lydia Korvet'i

mälestavad kurbuses

ADA OTEMA
MIA LINDE
FRIEDA REBANE
abikaasaga
OTTOMAR VESS
abikaasaga

Puhka rahus!

Armast sugulast,

Johan Toots'i

mälestavad kurbuses

LEENE ja MAIMU
LAADI

Südamlik tänu kõigile, kes
meie armast

Liisa Mäehans'u

olid ära saatma tulnud ja tema
kalmu pargade ning lilledega
kaunistasid.

OMAKSED

Igavesele unele uinus minu
armas abikaasa, meie armas
isa ja vanaisa

Roman Esko

Sünd. 20/5 1901 Ristil
Surn. 19/11 1975 Eskilstunas

Sügavas leinas

EVI ja OLA

KATARINA ja MARIA

ENE ja GERTH

JENS ja ANN

Jääb igavesti tühemata
meil südame õndsam õrn
ja südame sügavam valu,
mis vaigiv kui igavik on...

Matusetalitus toimub reedel.
28. nov. kl. 12 Ljusetis Kapellis
Eskilstunas.

Armast

Ilse Johanna Wohnja't

Sünd. 6/9 1914 Tallinnas
Surn. 17/11 1975 Stockholms

mälestavad leinas

OSKAR

LUULE

perekonnaga Kanadas

Matusetalitus toimub esma-
späeval, 1. detsembril kell
12.00 Uppståndelse kabelis
Metsakalmistul.

Armast

Johan Toots'i

mälestavad kurbuses

HELMi ja KARL
ORMUS

EELKIRIK

STOCKHOLM: Jakobis surnu-
tep. jumalat. 22/11 kl. 14, kog. õp.,
solist Jüriso, oreil Kiisk, armu-
laud, lauluühed.
STOCKHOLM: Uppenbareise
kirik, Hågersten, surnutep. juma-
lat. 23/11 kl. 14, õp. Kodar, oreil
Ardna, armulaud.

Lahkus meie kallist sõber ja
naaber

Roman Esko

Valkses leinas

J. OIDERMAA
abikaasaga

A. SEFP
abikaasaga

M. JURIS
abikaasaga

ALINGSÅS: Maakirikus surnu-
tep. jumalat. 22/11 kl. 15, õp. Re-
bane, oreil Strömberg, armulaud,
lauluühed.

BORÅS: Carolis surnutep. ju-
malat. 23/11 kl. 15, õp. Kodres,
armulaud, lauluühed.

ESKILSTUNA: Forsis surnutep.
jumalat. 23/11 kl. 14, praost Kool-
meister, oreil Heilmets, armu-
laud, laulur.

GÖTEBORG: Kristiines surnu-
tep. jumalat. 23/11 kl. 14, õp. Re-
bane, oreil Strömberg, armulaud,
lauluühed.

NORRKPÖPING: Matteuses sur-
nutep. jumalat. 23/11 kl. 15, õp.
Takkell, oreil Piirimets, armulaud,
laulur.

UPPSALA: Mikaelis surnutep.
jumalat. 23/11 kl. 16, õp. Aunver,
armulaud, laulur.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK
STOCKHOLM: Püha Nikolai
peakirikus 23/11 kl. 11 Neitsi
Maarja templissevõimise püha ii-
turgia, preester Suursõbi.

GÖTEBORG: Guddhedeni orto-
dokskirikus surnutepühäl 23/11 kl.
11 liturgia, praost Samon USA-st,
kohvilaud.

SOOME ORTODOKSKIRIK
ESKILSTUNA: S:t Anna ort-
kabel Halenig. 1. õhtuteen. 22/11
kl. 17 ja liturgia 23/11 kl. 10 samas.
Ülemp. Juhkam ja diakon Ek.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Neliühelise
Kirik, Brävallag. 11, pühapäeva-
kool 23/11 kl. 10, kl. 11 jumalat.,
Laur. koor ja kvartett, kl. 13 kog.
tund. 23/11 kl. 19 kooriharjutus.

STOCKHOLM: Norrmaili
Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, juma-
lat. 23/11 kl. 14, Loogna jt.

ALINGSÅS: Betel, Nyg. 19 mu-
malat. 20/11 kl. 14, külalised Göt-
eborgist-Boråstist.

ESKILSTUNA: KFUM, Krieb-
sensg. 13 vaimulik lauluühut 20/11
kl. 16.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1
jumalat. 22/11 kl. 15 ja 23/11 kl. 15,
Milder, lauluteek.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11
jumalat. 23/11 kl. 11, lühituunistu-
sed. Piibli- ja palvet. 22/11 kl. 15 ja
23/11 kl. 13.

NORRKPÖPING: Betania,
Bårdg. 54 palvet. ja diapositiivide
Viikholmi reisist USA-s ja Kanadas
22/11 kl. 17. Tabernaakel, Kungsg.
26 jumalat. 23/11 kl. 13, kohal.
vennad.

Peteris suri 22. det. m.a. eesti
ap. õigeusu koguduse vaimulik
ülempreester Peeter Vainola (end.
Andrežson), sünd. 1902 Kalsmal.

Kyabramis, Austraalias suri 19.
augustil Ilmar Kuningas, sünd. 24.
detsembril 1928 Pärnumaal.

BOSTADSSTYRELSEN INFORMEERIB

Toetusi kohandatud korteriks
olgu tegemist mistahes

vigastusega

Kui Sa oled vigastatud, nii et on põhjust Su korteri kohandamiseks, võid taotleda toe-
tust — näiteks kui on tegemist —

- vähendatud liikumisvõimega
- vähendatud nägemisvõimega
- allergiaga
- epilepsiaga
- psoriaasiga
- psüühiliste häiretega
- jm. vigastustega

Maksimaalne toetus on tavaliselt 15 000 krooni. Erandi juhtumitel võid saada ka rohkem. Sissetuleku kontrolli et teostata. Toetust tuleb kasutada abinõudeks, mis ker-
gendavad hügieenitoiminguid, toiduvalmistamist, magamist, liikuvust, väljapääsu jne.

Näiteid

- laiem uks
- tugikäepidemed
- kraanide spetsiaalkäepidemed
- pinkliit eraldi ahjuga
- seinamaterjalide vahetus
- kaitsed teravate nurkade vastu
- sild väliskusse juures
- laiendatud sissekäigu eesruum
- käsipuud
- kõnniteele kõva sillutus
- garaazhiukse avaja

Kommunikatsioon on
meie brošüür ja aval-
duseblanketid. Lõns-
bostadsnämnden
annab täpsemat
informatsiooni.

Televisioniprogramm

TV Lõrdag

9.15 Let's talk business. Färg.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpråkiga program:
9.30-11.00 Tapahtumia.
10.00 Moreeni. 6 osa.
Mörin. Del 6.
10.45-11.00 Kaasvot. Värl. Tänään ta-
paamme itäsavolaisen emännän
Sirikka Leinoson Kerimäeltä.
Porträtt av den östsavolaxiska
jordbrukarhustrun Sirikka Leino-
nen. Färg.
14.55 Por favor 2. Färg.
15.25 Aktuellt i veckan. Textat. Färg.
15.30 Tipsexta. Färg. Fredrik Bel-
frage och Bengt Grive.
17.55 Helgmissöda. Färg. Från Folk-
ströms kyrka i nordvästra Östergöt-
land.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Naturrutan. Färg.
18.35 Från A till Ö - en resa orden
runt. Färg.
Medverk. Birgitta Andersson och
Bert-Ake Varg.
19.00 Karusellen. Färg.
19.30 Emil i Lönneberga av Astrid
Lindgren. Färg. 1. Du kära lilla
snickarbo. Regi: Olle Hellbom. Be-
rättare: Astrid Lindgren.
20.00 Karusellen, forts. Färg.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.25 Kojak. Färg. Telly Sava-
las som kriminalkommissarie Theo
Kojak vid New Yorkpolisen.
Kojak gillar en fälla för att gripa
den illegala narkotikaförsäljaren
Raul Fria. Han avslöjas emellertid
och vid den skottväxling som upp-
står dödas en av hans män. Kojaks
föresats är nu att till varje pris
gripa den listige mördaren.

TELEVISION 2

14.00 Dagrapris: Kvällsöppet. Färg.
15.00 Dagrapris: Karin Kavil interv-
ju. Färg.
15.30-15.50 Dagrapris: Med förträs-
tans resignation. Färg. Bildlyrik av
Ingemar Lundkvist om en gammal
man i Åkersberga och hans ensam-
het.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Sesam. Färg. Godbiter ur det
amerikanska barnprogrammet Se-
same Street.
18.00 Läråga - om folkmusik. Färg.
18.30 Cirkusfamiljen. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Bröllopsbesvär. Svensk långfilm
från 1954 efter Dagermans bok.
Regi: Åke Falck.
I rollerna: Jari Kulle, Lena Hans-
son, Christina Schollin, Edwin
Adolphson, Isa Quensel, Catrin
Westerlund.
21.35 Gary Engmans program med
författaren Jan Myrdal. Färg.
22.25 TV-nytt, väder.
22.30-22.55 Lördagsfarsen: Rhoda.
Färg. 6. Den stora frågan.
I rollerna: Valeri Harper, Julie
Kavner, David Groh, Nancy Wal-
ker, Mary Tyler Moore m. fl.

TV Söndag

8.30-9.00 Por favor 2. Färg.
19.15 Jordbruk -75. Färg. Att arbeta i
jordbruket.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpråkiga program:
10.45 Uuttavilko.
Nyhetsveckan.
11.10-11.45 Espoo sol. Värl.
Esko spelar. Färg. Musik och folk-
tradition i gröngräset.
14.45 Arvingarna. Färg. 6. Mot höj-
den.
15.35 Emil i Lönneberga. Textat.
Färg. 1. Du kära lilla snickarbo.
16.00 Kontak med tecken. Textat.
Färg.
16.30 De stora uppfinnningarna. Färg.
1. Nöden är uppfinningarnas moder.
16.50 Inge ny! under solen. Färg.
Den viktigaste dagen i mitt liv.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.

18.05 100 dragspel och en flicka.
Svensk långfilm från 1945. Regi:
Ragnar Frisk.
I rollerna: Elio Ahle, Bengt Lo-
gardt, Ingrid Backlin, Anita Björk,
Gösta Cederlund, Anders Nyström,
Carl-Gunnar Wingård, Bertil Berg-
lund, Arne Lindblad, Christina Sor-
bon, Ewert Granholm, Sigge Fürst.
Dragspelare: Karl Grönstedt, Ivar
Theinér, Hans-Erik Näss, John
Rosberg, Andrew Walter, Stefan
Dahlén, Solve Strand, Lasse Reny,
Erik Frank.
19.30 Sjömanskyrkan i Göteborg 100
år. Färg. Sjömanspastor Torsten
Malmestrom.
20.00 Berömda schackpartier. 1. Den
ambitiösa bonden. Turnering i Phi-
ladelphia år 1913 mellan Mlotkow-
ski, vit, och Deacon.
20.10 Människans framsteg. Färg. 9.
Utvecklings steg.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Söndagskväll. Färg. Kyrkoh.
Anders Åkerlund och Bjursåflic-
korna.
21.45-22.45 Kulturmagasinet. Repris.
Färg.

TELEVISION 2

10.30 Bitte 1. Färg.
10.30-11.00 Förskoleprogram: Om -
vi bor i samma hus. Färg.
15.00 Raska fjörämn, hallå! Ameri-
kansk filmfars från 1940 med Helan
och Halvan.
16.00-16.45 Världsmästarmöte i bow-
ling. Färg. Amerikanske proffs-
spelaren Dick Rittger möter tre av Sve-
riges bästa spelare Staffan Wahl-
berg, Lars Strandberg och Bo
Holmberg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Muminidalen. Färg. 13. Mumin-
mamman.
17.40 Grisen och den blåsigta dagen.
Färg. Berättelse skriven och teck-
nad av Lars Arne Hult och Kerstin
Olsson.
17.50 Händerna - tecknad serie.
Färg.
18.00 Jörn. Del 1. Hur Älvdalens bö-
ner för i tiden fick fram järn och
om gravarbete och järnhantering på
1500-talet.
18.30 Tidabild. Färg. Berndt Ahlqvist,
Olle Stenholm och Peter Werner.
19.00 Mamma pappa barn. Färg. Vem
representerar Hem och Skola?
19.30 Rapport med väder.
20.00 Pojken med guldbyxorna. 3.
Färg.
Medverk. Harald Hamrell, Anders
Nyström, Gerd Hagman, Claie
Wikholm, Helena Ruterblad, Gun-
nar Ernblad, Ingela Thorsson,
Jonny Mair.
20.50 Sportspegeln.
21.00 Till en läkare - italiensk doku-
mentärteater.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05 Uppålla 1988 - Nairobi 1975.
Färg. En film inför kyrkornas
världsråds generalförsamling som
töbörjar i Nairobi, Kenya.
22.30-22.30 Innan vädan. Färg. Ker-
stin Anér, riksdagsman från Stock-
holm.

TV Måndag

Skol-TV:
9.00-9.10 Switch on, åk 3.
9.45-10.05 Föda, kläder, bostäder, åk 4.
10.10-10.30 The british isles, åk 5.
10.30 Angets - ingenting att vara
radd för... En besvärlig unge.
15.00 En svensk jazzmusiker. Färg.
Om och med Arne Domnerus.
15.40 Flodens väg. Färg. I det strida
vattnet och längs med strömmen
sjuder det av liv.
16.30-17.00 Halvfem. Färg. Kompisen.
Jason och Arga Agnes. Finsk sagostund.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Karino. Färg. 6. Inridning.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Bärra narräp - pjäs av Gun-
nar Sandgren. Regi: Bengt Lager-
kvist.
I rollerna: Pia Rydwall, Keve
Hjelm, Tord Peterson, Åke Lind-
ström, Jan Blomberg, Lars Schoultz,
Nils Eklund.
20.50 Brevhärrarna i hagen - bulga-
risk kortfilm. Färg.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-ca 23.05 Pejlting: Från verk-
stadsgolvet. Färg. Statsminister Olof
Palme och statsrådet Kjell-Olof
Feldt svarar på frågor från an-
ställda om löner, skatter och priser.
Programledare: Herbert Söder-
ström.
TELEVISION 2
Dagrapris:
15.30 Mamma - pappa - barn. Färg.
Dagrapris:
16.00-16.35 Fönster mot TV-världen.
Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Polly-sagor. Färg. Anita Ek-
ström läser en saga av Russell Ho-
ban.
17.45 Gubben Glad - tecknad serie.
Färg.
19.10-19.20 Bitte 1. Färg.
19.20 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Farväl Lindholmen! I början av
nästa år försvinner Lindholmens
varv i Göteborg, där man byggt bå-
tar sedan 1844.
20.45 En ny bok: Anderz Harnings
Gerilla. Färg.
21.00 De stora uppfinnningarna. Färg.
Hjulet.
21.15 Kan Afrika lära oss? Färg. I
hjärtat av Ghana har självärda me-
kaniker slagit upp sina primitiva
skjujverkstäder för att plocka ihop
nya fordon av kasserade bilvrak.
21.35 Dagguertypor. Färg. Fransk
film från 1975 av Agnes Varda.
22.50-22.55 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Förskoleprogram:
9.20-9.45 Om - merhaba - goda!
goda! Färg.
Skol-TV:
10.00-10.10 Switch on, åk 3.
11.00-11.30 Por favor 2. Färg.
Skol-TV:
12.30-12.35 The british isles, åk 5.
Färg.
13.10 Aldrigs värd, åk 2, gymn. 2. Ett
samtal betyder så mycket.
13.35-13.50 Let's talk business, gymn.
Färg.
14.00-14.25 Lärarprogram: Vad är
handkapp?
Förskoleprogram:
14.30-14.55 Om - merhaba - goda!
goda! Färg.
16.30-17.00 Halvfem. Färg. Tokiga
Tisdag eller Den Blå Elefanten. Be-
rättarstund på grekiska.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
Sportdags:
18.05 Varför har casting blivit så po-
pulärt? Färg. Ingvar Ernblad om en
idrott på frammarsch.
Modellsigling. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Fångad för att överleva? Färg.
Djur förföljs, drivs till det yttersta,
fångas, packas i lärar och sänds
över hela världen.
20.15 Angest - ingenting att vara
radd för... 2. Vilken jobbig män-
niska.
20.45 Djur i Europa. Färg. Dag- och
nattnattvår.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Skymningsång. Färg. Del 5.
Skördetider.
22.20-22.35 Let's talk business. Färg.

TELEVISION 2

Dagrapris:
15.30 Insändaren. Textat.
Dagrapris:
16.00-16.25 Rhoda. Färg. 6. "Den
stora frågan".
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Polly-sagor. Färg.
17.40-17.50 Gubben Knäpp. Färg.
19.20 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.05 Dopet. Färg. Kanadensisk pjäs.

20.50 Den röda blomman - prisbelö-
nad animerad silhuettfilm från Öst-
tyskland. Färg.
21.00 Om broar. Färg. En liten bro i
Amsterdam är utgångspunkten för
denna filmiska studie om broar i
människans liv.
21.20 Anslagsstavian. Färg.
21.30 Kvällsöppet. Färg.
22.15-22.30 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV:
9.45 Familjekunskap: Människors
roller, åk 1-2, gymn.
10.10-10.25 The british isles, åk 5.
Färg.
12.20-12.40 Afrika i dag, åk 6.
12.50-13.05 Let's talk business, gymn.
Färg.
16.30-17.00 Halvfem. Färg.
Den lille Sotaren. Rut. Ilge lle
Bilge. Turkisk berättare.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Vår fantastiska värld. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Ingemar Stenmark. Färg. Göran
Zachrisson presenterar idrottsman-
nen som inte vill vara idol.
20.00 Fokus. Färg.
20.30 Berömda schackpartier. 2. Den
sista segern. Napoleon och hans ad-
jutant Bertrand.
21.40 Försten sist. Färg. Del 3. Den
djävulska tävlingen om tingen.
Medv. Christer Banck, Gösta Bre-
defeldt, Lena Söderblom.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Utvecklingsstörda berättar.
Färg. Vi som kan klara oss själva.
21.55-22.50 Kapten Coignet. Färg. 6.
Atertaget från Moskva.
I rollerna: Henri Lambert, Pierre
Santini, Francois Dyrek, Max
Vialle, Gabriella Giorgelli, Tatjana
Salaj.

TELEVISION 2

Dagrapris:
15.30-16.30 Gyllene år - om Bertil,
varvsarbetare. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Polly-sagor. Färg.
17.45-17.55 Gubben Klumplig. Färg.
19.20 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Teater: Bilden av framtiden:
Monismanen 1955. Färg. Manus och
regi: Kerne Fant.
Medv. Erlend Josephson, Harriet
Andersson, Julia Hede, Gösta Ce-
derlund, Ingrid Thulin, Holger Lö-
wenadler, Mathias Henrikson, To-
mas Bolme, Georg Funkquist, Mar-
gareta Krook m. fl.
21.35 Kvällsöppet - samtal kring
kvällens teaterföreställning Moni-
smanen 1955. Färg.
22.20-22.25 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV:
9.30-9.40 Kulturer i kollision, åk 2-
10.10-10.35 1900-talallatur: Individ
och samhälle, åk 3, gymn.
12.20-12.40 The british isles, åk 5.
Färg.
12.45-13.35 Matinéteater: Rätt att
leva.
16.30-17.00 Halvfem. Färg.
Djurlexikon. Bod. Sagostund på ser-
bokoatiska.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Barnjournalen. Färg.
19.30 Sveriges magasin. Färg.
20.30 Joffe Wadenius och Made in
Sweden. Färg.
20.00 Skogens sus. Färg. Nu säljs
skogsluffen på burk från löpande
bandet...
20.10 Arvingarna. Färg. 7. Kort
smekmånd.
I rollerna: Patrick O'Connell, Jenni-
fer Wilson, Derek Benfield, Mike
Pratt, Robin Chadwick, Kate
O'Mara, Colin Baker, Carole Mow-
lam.

21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Nummerlotteriet - Åke Ström-
mer. Färg.
21.45-22.45 Sportextra med bl a
Bordennis: Scandnavian Open
Championship 1975.

TELEVISION 2

Dagrapris:
15.30-16.30 Cirkusfamiljen. Färg.
17.00 Förskoleprogram: Om - mer-
haba - goda! Goda! Färg.
17.30 TV-nytt, väder.
17.30 Polly-sagor. Färg.
17.40-17.50 Gubben Slarvig. Färg.
18.00 Jordbruk -75. Färg. Ta vara på
halmen.
18.30-19.00 Pojken med guldbyxorna.
Textat. Del 3. Färg.
19.20 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Dokument utifrån. Färg.
20.30 Två och en flygel - Kisa Mag-
nussen och Berndt Egerbladh. Färg.
21.00 Journalen - Göran Karlefors.
Färg. Reparera eller informera -
om våra dåliga tänder som med
enkel medel kan bli så mycket
bättre.
21.30 Kvällsöppet. Färg.
22.15-22.20 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV:
10.00 Switch on, åk 2.
10.10-10.25 The british isles, åk 5.
Färg.
Förskoleprogram:
10.30-10.55 Om - gå upp min sol, gå
upp. Färg.
11.50-12.00 Bitte 1. Färg.
Förskoleprogram:
14.30-14.55 Om - gå upp min sol, gå
upp. Färg.
16.30-17.00 Halvfem. Färg.
Den lilla teatern spelar för dig...
17.25 Tapahtumia. Aktuellt magasin
för finskspråkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Konstnär i fjällvärlden. Färg.
Ett besök hos den 80-åriga konstnä-
ren och fjällbonden Mikael Hoel i
Sör-Törndal.
18.30 Sveriges magasin. Färg. Direkt-
sändning från Köpenhamn.
19.30 Infor rätta. Färg. TV-rättegång
av Folke Melvig och Leif Silbersky
om ett rån och den klassiska frå-
gan: Skyldig eller icke skyldig. Do-
mare: Inger Lindqvist. Åklagare:
Jan Almark. Försvare: Björn
Ugander.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-23.05 Muren - fransk långfilm
från 1956. Regi: Serge Roulet.
I rollerna: Michel des Castillo, De-
nis Mahaffey, Mathieu Klossowski,
Bernard Anglade, René Darmon,
Jorge Lavelli, Anna Pacheco.

TELEVISION 2

Dagrapris:
15.30-16.30 Kvällsöppet. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Polly-sagor. Färg.
17.45 Gubben Låtsas. Färg.
18.00 Idolen - om hur man lurar
barn. Färg.
18.30 Paper Moon. Färg. 4. "Luftslo-
tet".
I rollerna: Christopher Connelly,
Jodie Foster, Jacques Hampton,
Harry Gelard m. fl.
19.20 Sifferleken. Färg. Programle-
dare: Bo Sigheden. Domare: Carl-
Erik Fröberg.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Nygamnaft. Färg. Bosse Lar-
son, Bröderna Lindqvist och gäster.
21.00 Fredagsdeckaren: Baretta.
Färg.
"Ta från de rika..."
I rollerna: Robert Blake, Dana El-
car, Tom Ewell, Burt Young m. fl.
21.50 Araber och israeler. Färg. 4.
Palestiniernas problem.
22.20 TV-nytt, väder.
22.25-23.25 Bordennis: SOC - Kal-
mar. Färg. Från lagnallarna. Bengt
Grive.